GVLIELMI

# BALLONII

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI

# DE CONVVLSIONIBVS LIBELLVS.

In quo ſolennis Quæſtio explicatur,

*Cur ſauciatis dextrâ capitis parte Conuulſio ſanæ partis contingat.*

Editore M. IACOBO THEVART, Doctore Medico Pariſienſi.

*Nullum capitis vulnus etiam leue deſpiciendum.*



PARISIIS,
Apud IACOBVM QVESNEL, viâ Iacobæâ, ſub ſigno Cochleæ, & Columbarum.

M. DC. XL.

ΜΙκρὴ αἰτίη, ἄκεσιν λύεται, ἤν μή τι περὶ τόπον κύριον πάθῃ. Hipp. lib. de Præcept.

# BENEVOLO LECTORI,

# GVLIELMVS DE BAILLOV,

## Doctor Medicus Parisiensis.

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

INGENVI *hominis esse puto, si quid peccarit, negare nolle, sed vltrò etiam fateri, & id deprecari. Humanum est peccare: & is inhumanior videatur, vel qui aliquid humani à se alienum putat. At ipsa peccati negatione tacita quædam voluntas, & ad peccandum propensio includitur. Gnauiter impudentem non voco eum qui aliter faciat, licet pudoris limitem egrediatur. Et id quidem, ne quid acerbiùs de eo dicam. Contrà, erranti ipsa confessio medicina est. Medicina quidem, quòd labem, quâ aspergi poßit, facilè eluat. Immò ante diluat, quàm de illo errandi opinio in mentibus hominum, dicta factáve aliorum non sat benè interpretantium, radices egerit. Dummodo fucus non fiat, nec vana excusatio prætexatur, quæ latentis præuaricationis opinionem facere poßit. Jd autem est veteratoris, non hominis ingenuitatem præ se ferentis. Ad eam rationem componere me in animo est. Nam si quid hoc scri-*

*bendo libro peccatum eſt, & peccatum eſt, agnoſco crimen, amplector etiam, ipſe me mea confeßione induo, vt ne quis hunc fœlicem errorem de induſtria commiſſum mihi inuideat. Non iam peccati nomen, ſed dexteritatis animi gratiam mereatur. Vt ne quid obſcuriùs dicam, tria ſunt hoc loco quæ animaduerti velim, quod tribus me modis lapſum tantiſper videam, donec lapſus occaſionem aperiam. Primùm, quod tractatio mea iuſtò longior ſit, cùm ea res præſertim agatur quæ paucioribus comprehendi poßit: at,*

Homerus Ili. γ.

„ ἀγόρευε

„ Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως.

*Vt de Menelao Homerus. Optandum verò foret, vt quot ſunt* ῥήματα, *tot eſſent* νοήματα. *Deinde, in hoc lapſus videri poßim quòd propoſitis vltrò citróque rationibus, vix aliquid concluſerim. At in concluſione operis perſpicua, laus enitet maxima & relucet. Alioqui animus fluctuat, nec habet poſt varios rationum fluctus & impulſus, in quo tandem conquieſcat. Solo Epilogo vſi ſumus,* τὴν ἀνακεφαλαίωσιν, *in longo orationis tractu apprimè neceſſariam, neglexímus. Tertius verò error ille eſt. De conuulſione partis oppoſitæ in morituris à vulnere capitis, ſeriò diſputatum eſt. E re non videtur eſſe in quæſtione illa tantopere deſudare, quæ neglecta prætermiſſáque nil incommodi, tractata, parum aut nihil fructus afferat. Hic nec ſeritur, nec metitur cuiquam. De conuulſione agitur, quæ in ſaucios cadit cum tenui extremáque ſpe ſalus pendet. Id ad* λογοδαιδάλους καὶ σοφιστὰς *potiùs. Hi futilibus concertatiunculis altercant, oleum perdunt, fucos venditant, & ſuam potiùs infantiam declarant. Nil inde niſi inanis verborum ſtrepitus, & anilis muliebríſque applauſus. Ad alios hęc ſiniſtra diligentia. Ac quòd oratio*

*mea longiùs ambitiosiúsque excurrat, quasi sine modo ac frænis, id paulò alienius videatur: cum alioqui magna laus sit breuis & concisæ orationis. At quæ nimis se effundit, & crebrâ fastidiosâque verborum repetitione, & rerum molesta redundantia, minus lepôris habet, nauseæ plurimùm. In hoc itaque peccatum est. At hoc peccatum spontè commisimus, & si præmeditationi pœna decernenda est, huic decerni debet. Id autem fecimus, partim vt præuaricationis crimine careremus; partim vt calumniatoris dentem effugeremus. Ac de præuaricatione quidem. Quoniam hoc libro varias variorum rationes attulimus, nec non coniecturas nostras (quas in hac vmbratili armorum meditatione cum preclaris rationibus voluimus certare ac contendere, adeò quisque innata quadam indulgentia, suæ fauet inuentioni) si plus his quàm illis tribuissemus, in iniustitię suspicionem incidissemus. Sic voluimus & has & illas amplo campo & arena decernere, nec illis potiùs quam his repagula obtendere. Et vt in foro, sic in disputando, (presertim dum momentis rationum ex variorum authorum penu depromptarum, res tota disceptat) si dicenda transeuntur, si cursim & breuiter ea attinguntur, quæ cæteroquin inculcanda sunt, preuaricationis suspicio est. Quòd autem calumniæ tempestas longiore oratione effugiatur potiùs, cum in id criminis magna hominum pars preceps ac prona ruat, & cum non tam velint imitari quàm æmulari, id ex preclaro Tullij loco elicietur: " Cum hæc de natura deorum vberiùs disputantur & fusiùs, faciliùs effugiunt Academicorum calumniam; cum autem breuiùs angustiúsque concluduntur, tum apertiora sunt ad reprehendendum. Nam vt profluens amnis aut vix, aut nullo modo, conclusa autem aqua facilè corrumpitur; Sic orationis flumine reprehensoris vitia diluuntur, angustia autem orationis non facilè se ipsa tutatur." At dices,*

*longa oratione rationes ipſæ molliores ac eneruatiores redduntur, contrà, oratio breuis pungit, acris eſt, rem premit ac cogit. Contra aliis placet, longiore orationis tractu vim quandam & pondus accedere. Vtque corpori ferrum; ſic oratio animo non ictu magis quàm mora imprimitur. Et relinquitur legentium animis aculeus non pungendo, ſed infigendo. At oratio longa infigit, breuis pungit. Et libris auctoritatem & pulchritudinem adiicit magnitudo. Optimus eſt modus! fateor. Sed non magis ſeruat modum qui infra rem, qui breuiùs, qui preſsiùs & obſcuriùs, quàm qui enucleatiùs & effuſiùs dicit. Quanquàm, ſi ad faſtidium quotidianum deliciti áſque legentium reſpicitur, ex librorum mediocritate commendatio quærenda eſt. Singulis rationibus ſua explicatio, ſua clepsydra debetur. Ne peccemus cum iis qui in foro comperendinationes malè tollunt, & paucioribus clepsydris cauſas præcipitant. Debet enim dari ſpatium ad diſputandum, & apertus eſſe campus quando de veri inquiſitione laboratur. Secundus hic error. Magnus eſt rationum & verarum & probabilium cumulus. Hę ita ſæpè paribus certant viribus, vt vtris palma decidi debeat, ignoretur. Multa interiecta, quę cum extra rem eſſe videantur, in re tamen inſita putabuntur, non notha & inſitiua, ſed germana credentur. Cum ſæpè interrupta ſit ſcribendi ſeries, cùm ſcribendo ſæpè vocatus, reuocatus, interuentus ſcribendi ſtudium interciſum, modò intermiſſum, tardiùs reſumptum (ita enim fert publici noſtri muneris ratio) fieri non potuit vt ea ratio ad vnguem obſeruata ſit qua ſcribentium ingenia & induſtria apparent & florent. Idem ordo, idem ſpiritus, idem ſtylus, progreſſio, idem ſcribendi impetus, καὶ ἐνθουσιασμὸς, non vbique apparet & exiſtit. Quò fit vt de Lectore præclarè mereri videamur, ſi in hac perturbatione & inęquabilitate legentis animum non ſuſpendamus, ſed ἀνακε-*

φαλαιώσει, & summâ rerum laborem solemur ac mitigemus. At ἐπίλογος est necessarius non ἀνακεφαλαίωσις. Illum, quia artis est, adiecimus, hanc omisimus, idque deditâ operâ, vt ne quis nos imprudentiâ lapsos putet. Id autem fecimus partim propter eos quos librorum helluones vocant, partim propter inertes; qui vt sapere videantur, breuitatem sibi mirum in modum placêre dicunt. Quod ad librorum helluones, illi vel inspecto indice librorum, vel ἀνακεφαλαίωσιν intuiti se in summos Doctores euasisse credunt, cum tamen in magna rerum ignoratione versentur. Deuorant enim & sine sensu epulas istas deglutiunt, quas ventriculus nequeat coquere ac modificari. Diuturno desiderio sibi famem non obsonant, cum alioqui ad percipiendum fructum voluptatémque satius esset sensim degustare, vt ingerendi, sic digerendi ratio constaret. Satius quoque esset eos Eryxij Philoxenis collum habere gruis, vt ex gustatu maior caperetur voluptas. De inertibus, & qui mollitie diffluunt, quibus βραχυλογία voluptati est, nil amplius dicam, nisi quod ridiculum sit eorum delitias desidiámque, quasi rectam iudicandi regulam respicere. Illud enim pro suæ mollitiei patrocinio afferunt, magnam vim esse breuitatis. Sed si hos in consilium adhibeas, non solùm dicent satius esse breuiter dicere, sed omnino nil dicere. Malum enim bonas horas in voluptatibus collocare. Sed hos valere iubeamus. Restat tertius locus de infructuosa illa disputatione de conuulsione quæ mortis cum sit prænuntia, tractationis Medicæ esse non videatur. Hic locus lubricus est, & pluribus esset illustrandus nisi in re minimè necessaria oratio longior nauseam afferret. At multis quidem de causis hæc curiosa etiam disputatio non inutilis videatur, immò necessaria. Homini enim quadrat & quatenus homo est, & quatenus rerum noscendarum genitiuo detinetur desiderio: Item quatenus

*πλεῶ πρόνοιαν consectatur, vt homo est: quid enim tam hominis est omnem humanitatem exuentis, quàm miseros ægros, cognito, quod spes salutis, aut nulla aut exigua superest, sine auxilio, quod doloris fomentum est, relinquere? Magna enim ad calamitatem calamitatis fit accessio. Sit ita sanè, incurabilis est conuulsio partis sanæ resoluta ægrâ in capitis tromate, an non ideo & blando alloquio & præsentiâ nostrâ ægrum prosequi & demulcere debemus? Inhumanum est ægrum suæ calamitati sinere & quasi assignare, substracta omni ope vt eius animus prostratus & humi iacens nil aliud præter desperationem in consilium rerum suarum adhibeat. Non quod prudens Medicus incurabilium morborum artem propterea profiteatur. Sed hanc pietatem & humanitatem relinquamus. Cum hæc quæstio sit difficilis, cum ista conuulsio in partem non sauciam incidat, licet nullus ad ægros fructus inde redeat, licet nil inde quisquam emolumenti demetat, cum cuique innatus sit sciendarum rerum amor & igniculus, hanc præterire inertissimi hominis foret.*

Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas.

*Prætereà, gloriosum est hominem præsentire ac præsagire quorsum res euasura sit, vt eousque nostra procedat industria, vt ne histrionum, impudentium & crumenas miserorum ægrorum emungentium more, tandiu vana spe & ægros & amicos lactemus & producamus, donec cum extremo spiritu, vltimus etiam numus ex crumena exeat, expiret, & euolet. Ac triplicem hanc dotem & qua homo se hominem præbeat, & suum discendi studium declaret, & preclaram presagiendi vim acquirat, vno loco Hippocrates omnium bonorum author conclusit. Disputat de prolapsione femoris in posteriorem partem, deque articulo poplitis qui coafficitur: & licet id mali curationem non admittat, tamen in considerationem Medicam*

cadere

*cadere affirmauit. Illius hæc verba sunt perpetuæ credendæ memoriæ : At hæc quæ de luxatione prolapsúque femoris minimè curabili dicta sunt, extra medicam considerationem esse videntur, quid enim attinet ea disputare quæ curationem non admittunt. At multùm interest. Hæc enim intelligere eiusdem est mentis iudicij & professionis, ac ea cognoscere quæ curabilia iudicantur. Nec enim potest fieri vt hæc duo à se inuicem separentur ac diuellantur. Danda quippe opera, vt quæ curabilia sunt, incurabilia non reddantur. Ea verò quæ alioquin incurabilia sunt, sic intelligi debent vt ne maximè offendant. Prædictiones autem splendidæ gloriáque dignæ ex eo existunt, quòd intelligimus, quò, & qualiter, & quando desinere debeat, siue in curabilem, siue in incurabilem naturam conuertatur. Vt nemo ampliùs dubitet si quæstionem de conuulsione incurabili alioqui tam luculenter tractauerimus, hanc nosse & confert, & aliqua ad ægros alleuatio pertinet, & prædicendi gloria Medicus resplendet. Tamen non hîc tam gloriam & fumos aucupemur, nec tantopere rerum etiam arcanarum, & à communi sensu remotarum desiderio conflagremus, quam benè merendi de ægris, & ab iis morbos profligandi studio teneamur. Cum enim, vt præclarè Hippoc.* ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νῦσος εἴη, *totus sit Medicus in communi isto hoste oppugnando. Non tam fucum, acutiem, argutiásque & sophisticas digladiationes consequatur, quàm veram, germanam ac solidam doctrinam. Cæterùm vt finem faciam, iis non scribo qui in alieno opere sunt ingeniosiores : non iis quos fastidiendi optima quæque mollior lasciuia delectat : scribo candidioribus, quorum fauor, benignitásque facilè conuellet, & exteret eos qui id quod scribimus, iniquiùs sunt obseruaturi. Adduximus*

Hippocr. par. 103. de art.

Eodem quoque argumento excusamus Hippocratem, qui in Epidemiis magnã partem ægrorũ qui vi morbi aut errore Medicorum interiẽre proponit. Ridene enim tãtum virũ quod meminisse debuisset solùm eorũ qui reuixerunt & sanitati sunt restituti.

ẽ

*rationes recentiorum, cum nulli ex antiquis hanc quæstionem tractauerint, quas non minoris æstimauimus quod recens natę, quòd ab iis profectæ qui nostro hoc cœlo & aëre nobiscum fruuntur. Id propter eos delicatulos dico, quibus mirum in modum placent quæ aliquid priscum redolent, ea verò fastidiunt quæ à suis hominibus inuenta fuerunt & excogitata. O imbecillitatem iudicij, ne dicam delicatam malitiam? Quasi obesse debeat nostrorum hominum inuentis, quod nostri sint sęculi, quòd nobiscum vixerint. Et tamen ita fert hominum malignitas, sinistrúmque ingenium. Infœlix, me Hercules, sæculum quod hanc gloriam suis sibíque inuidet? Si eos admiramur authores qui ante nos fuerunt, & eorum imagines studiosè conquirimus, cur honos qui debetur iis qui nobiscum viuunt eandémque ducunt animam, quasi satietate apud nos elanguebit? Id quippe prauum malignúmque est non admirari eos qui admiratione digni sunt, eorúmque industriam ideo minoris facere quod eos videre, alloqui & amplecti licuerit. Et qui stimulus nobis inesse debet ad eos amandum, idem ad contemnendum reliquus esse videtur. At nostris non deest sua quædam vis, non ingenij dotes etiam aliquatenus cum antiquorum laudibus conferendæ. Cæterùm, de hoc nostro labore hoc dicam, si fortè in hominum manus venerit, mihi valdè curę non esse si non omnibus placeat, satis est mihi si bonis & candidis arrideat. Hi enim suo candore quicquid indoctius & pinguius erit, eluent. Et iis omnia mea placuisse putauero, si quędam displicuerint. Vt enim in cœna & opiparè parato conuiuio quidam sunt cibi qui non sunt stomachi quorundam, immò qui ingrati, tota tamen cœna sua laude non caret; ita in libris, licet quędam omnino apta & congrua non sint, & ad cuiusque etiam*

*ſtomachum non faciant, non ſunt tamen debita laude priuandi. Totis enim libris ſua quędam gloria decernenda eſt. Diutius cunctatus ſum, nonumque in annum id quicquid eſt, preſſi, tandem de emittendo cogito, ratus cunctationem vitio haud carere. Nam ſi modum excedit, inertię deſidięque, etiam timiditatis nomen meretur. VALE.*

## *APPROBATIO.*

HIC Libellus DE CONVVLSIONIBVS, *In quo ſolennis Quæſtio explicatur, Cur ſauciatis dextrâ capitis parte Conuulſio ſanæ partis contingat* M. GVLIELMI DE BAILLOV Doctoris Medici Pariſienſis celeberrimi, Decani & Antiquioris Scholæ Magiſtri eleganti ſtylo, & ſummâ prudentiâ conſcriptus, atque à multis iamdudum expetitus prodeat tandem in lucem rei Medicæ ſplendorem aucturus, & vtilitatem non mediocrem allaturus. Datum Pariſiis octauo Kalend. Nouembris. Ann. Dom. 1638.

DE S. IAQVE Decanus.

IOANNES DE BOVRGES,
Doctor Medicus Pariſienſis.

IACOBVS CORNVTY,
Doctor Medicus Pariſienſis.

# BENEVOLO LECTORI,

## IACOBVS THEVART,

Doctor Medicus Parisiensis,

S. D.

*SI furit in sacram Conuulsio Palladis arcem,*
*Et quatit incursu cætera membra suo.*
*BALLONIVS terso docet hanc curare libello,*
*Nec sinit humanum crescere in exitium.*
*Docta ergo hæc legito magni monimenta laboris*
*Et volue assidua, Lector amice, manu.*
*Palladiæ liber hic vindex si dicitur arcis,*
*Quid vetat hunc sacrum dicere Palladium?*

In Commendationem

LIBELLI

# DE CONVVLSIONIBVS

M. GVLIELMI DE BAILLOV,
Medici Parisiensis olim Decani,
& antiquioris Scholæ Magistri.

## EPIGRAMMA.

*DVM grauis excelsum labefactat causa Cerebrum*
*Haud dubiè, vt fertur, cætera membra dolent.*
*Franguntur vires animi, paritérque labascunt*
*Corpora, & ad stygias sæpè feruntur aquas.*
*BALLONIVS causas dum Spasmi, & signa recludit,*
*Auxiliis etiam queis medeare docet,*
*Efficit vt perstet Mens sana in corpore sano,*
*Optari à Medica quid magis arte potest?*

IACOBVS THEVART,
Doctor Medicus Parisiensis.

## IN EIVSDEM OPERIS COMMENDATIONEM.

### EPIGRAMMA.

*Morbus ineſt neruis, Medicis Conuulſio dictus:*
*Quem Spaſmũ patriâ Græcia voce vocat.*
*Vis effrena mali, non illo ſæuius vllum*
*Inſilit, & robur corporis omne quatit.*
*Non ita te Ixion laſſat rota: non ita torquent*
*Diſtentum Trochleæ, funiculique reum*
*Spaſmus vti, vexans ægrum, vim viribus infert,*
*Et colluctantem ſternere dirus amat.*
*Hanc ſolers BALLONE doces depellere peſtem,*
*Gliſcere & vlteriùs quâ potes arte vetas.*
*Sic deinceps meliùs Conuulſio dicta feretur,*
*Conuellet ſtudio, quam Medicina tuo.*

ADRIANVS VALESIVS.

In Editum hoc Opus cura

M. IACOBI THEVART,

Doctoris Medici Parisiensis.

## EPIGRAMMA.

*Miraris quod tot dederit Conuulsio passim*
*Funera, tot miseris intuleritque necem.*
*Desine mirari: nondum tua cura* TEVARTI,
*BALLONII præstans hoc opus ediderat.*

IACOBVS CORNVTY,
Doctor Medicus Parisiensis.

GVLIEL-

# GVLIELMI BALLONII

## MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI DE CONVVLSIONIBVS, LIBELLVS.

## *IN QVO SOLENNIS QVÆSTIO explicatur,*

*Cur sauciatis dextrâ capitis parte, conuulsio sanæ partis contingat.*

CVM ea quæ quæruntur eximia sunt, & cognitione dignissima, in iis ponendum est operæ plurimum, cum iniquum sit vlla inquirendi inueniendíque difficultate deterreri. Nil enim est quod improbus labor non assequatur, & adeptos spes gloriæ solabitur atque deliniet. Ac illa non modò quærenda sunt, sed exquirenda expoliendáque, cum nulla sit tam abstrusa, & à sensibus animísve remota veritas quæ non labore eliciatur, & disputando limetur. Quæ nunc proponitur quæstio, multis negotium dedit, eorúmque ingenia exercuit: vt in ea graui

tractatione quam περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων Hippocrates excoluit, hic vnus ad disputandum reliquus angulus videatur. Cætera enim eo libro comprahensa, partim experientia, partim ratione, partim editis in id operis commentariis, satis patent & illustrantur. Ad hanc vnam de conuulsione partem omnes aspirarunt, hanc vnam degustarunt, nullus est assecutus. Inutilis fortè videatur hic noster post tot virorum doctorum conatus, labor, sed si cæteris fuit studium & assequendi desiderium, mihi non deerit diligentia. Est enim in quo industriam nostram, quantula eacumque sit, ostentare possim. Si fortè hîc noster labor in quorundam manus inciderit, eos, vt hunc boni consulant rogo. Si non probent omnino, nec eo etiam consilio scripsi vt ab iis probetur, qui in alieno opere nimiùm sunt ingeniosi. Súsque déque ferò, si aliqua probent, omnia non displicuisse gaudebo. Huc candidiores animos appello. Nitar, daturúsque sum operam, & quoquò res vertat, meam de quæstione aperiam sententiam. Candidiores non appello, vt errori meo calculum adiiciant, sed vt post hæc lineamenta & adumbrationem, viuos colores addant & appingant. Adblandiuntur, scio, quidam, videntúrque meo labori subscribere. Tali laudis aucupio non delector, sed blandiantur, dummodò per hoc mendacium nostrum studium commendetur. Non is sum qui tantum mihi tribuam, vt nil limatius, tersius, veraciúsque scribi possit, sed,

*Est quadam prodire tenus.*

Vltima enim ferè scriptis omnibus deest linea, nedum nostris, quæ nulla re cum cæteris contendunt. Sed iam in quæstionis arcem ingrediamur. Primùm quærendum, an id fiat vt sauciata dextra capitis parte, sinistra morituro conuellatur. Deinde an sit vera conuulsio. Tertiò quando contingat, an solùm morituris, & cum exigua extremáque spe salus pendet. Denique cur fiat. Quod cum confectum erit, habebit tandem animus in quo satiatus conquiescat. Et ea ratio ineunda est, alioquin vix veritas appareret. Eáque partitio plurimùm orationi lucis & gratiæ conferet. Nec solùm efficiet vt clarius sit quod dicetur, sed reficiet quoque legentem certo singularum partium fine, non aliter quàm facientibus iter,

multùm detrahunt defatigationis notata inſcriptis lapidibus ſpatia. Nam exhauſti laboris noſſe menſuram voluptati eſt, & hortatur ad reliqua fortiùs exequenda, ſcire quantùm itineris ſuperſit.

Ac quod oppoſitæ partis conuulſio accidat, ídque conclamatis deſperatíſque rebus, propter doctiſſimi Hippocratis authoritatem recipitur. Huius verbis etſi demonſtratione non roborantur, tamen fidem derogare nephas eſt. Etſi verò nulla ſupereſſet authoritas, ſenſus ipſe fidem facit. Vbi autem is adeſt, fruſtrà de re dubitatur. Loci autem in quibus Hippocratis latet authoritas tantiſper luſtrandi ſunt, donec ex obſcuritate veritas eruatur. A libro περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων auſpicandum, quòd illic de læſionibus capitis de inſtituto agatur. Ita Hippocrates; Si cui ex vulneribus capitis moriundum eſt, nec ſeruari is poteſt, his ſignis hoc colligatur. Conuulſio (quæ inter ſymptomata enumeratur) pleróſque inuadit in alia corporis parte. Si in dextra parte fuerit vulnus, ſiniſtra conuelletur, & contrà. Et de Euergetæ filio in capite læſo: Liuefactis oſſibus ſanies exiit graueolens, vomitus contigit, & ſub finem conuulſiones. Membrana imputris erat. In Græco, καὶ τὰ σπασμώδεα ἐπὶ τῇ τελευτῇ, id eſt, morte inſtante. Τελευτᾷν enim & mori, & deſinere, & τὸ κρίνεσθαι, ex Philoth. ſignificat. Subdit Hippocrates, ita vt alij clangoſam vocem ederent, alij impotentes fierent, & ſi in dextris eſſet vulnus, ſiniſtris conuellerentur. Et hic locus paulò difficilior. Nam à duobus particularibus exemplis ad plures in capite ſauciatos orationem tranſtulit. Et dubitatur an ſit is periodorum ſenſus, & ſi in dextris vulnus eſſet, ἀκρατέες, id eſt, impotentes parte ſiniſtrâ fierent, vel, ſi in dextris eſſet vulnus, ſiniſtra parte conuellerentur. Vterque ſenſus è textu erui & elici poteſt, etſi poſterior cum re propoſita magis cohæret. Eſt & alius apud Hippocr. locus: In Omilo famula capite læſa eſt: ei fuit intereundum præ magnitudine τρώματος: Conuulſio manum ſiniſtram inuaſit, nam in dextris magis vlcus habebat. Hinc patet neceſſe eſſe vt alia pars, quàm quæ vulnerata eſt, conuellatur. Sed alia commemoranda hiſtoria: Antonomus ex capitis vulnere mortuus eſt. Suturis inflictum erat vulnus ſincipite medio. Non animaduerti, ait Hippocr. eum ſecari

lib. 7. Epid.

5. Epid.

Hipp. 5. Epid.

„ oportere. Suturæ me deceperunt. Eleganter Græcè, ἐκλεψαν
„ δέ μευ τὴν γνώμην αἱ ῥαφαί. Primum ad clauiculam, dein ad la-
„ tus dolor vehemens. Conuulsio vtramque manum afflixit.
„ In medio enim capite ac syncipite erat vulnus. Hîc ratio redditur cur ad vtramque manum conuulsio pertinuerit: media enim capitis pars læsa erat, vt æquè & dextras & sinistras conuulsio occuparet: quasi necesse sit aliam partem sauciari, aliam conuelli. Deinde ait dolorem & ad clauiculam, & ad latus (sed vtrum fuerit latus non dixit) peruenisse. Id quod non contingit citra effusionem seri maligni eò, transactis velut cuniculis, permanantis. Vt etiam de Metrophanti filio legere est qui cum in capite læsus esset circa humerum abscessus est obortus. Ac quæri potest: an quæ causa in superiore ægro conuulsionis in manibus fuerit, eadem dolorem in humero excitarit. Accedit quòd phlyctænæ quibus lingua persperfa est, ab eodem ichore principium duxerint, qui ab interiore cerebro malè affecto expressus est, & tales phlyctenæ mortis prænuntiæ putantur. Nisi dixeris ideò vtramq; manum conuulsam, quod media capitis pars fuerit sauciata: clauiculam & humerum affici, aut per simplicem consensum, qui sine materia fit, aut per communicationem materiæ. Quæque materies tumentem faciem reddit, eadem refusa ac reiecta deorsum dolores est genitura. Itaque vt pars dextra tum conuellitur, cum sinistra saucia est, ita vtramque manum promiscuè conuulsio attingit, quia mediam capitis partem vulnus obsedit. Nec est credibile istam dolentem clauiculam humerumve analogiam habere cum parte dextra aut sinistra quæ
„ elanguet aut resoluitur, cum Hippocrates meminerit doloris
„ in clauicula oborti.

*Hippocr. 4. Epid.*

Quamquam & obiter quæstio moueri potest, cur ad manus potius conuulsio peruenerit, cum in syncipite vulnus fuerit? At nerui qui motum manibus impertiunt hinc non oriun-
„ tur, sed à primis ceruicis spondylis. Id ex Galeno cum ex-
„ plicat cur Pythioni tremor à manibus inceperit, cum in primo intercostali congesta esset materies lenta & crassa. Hæc autem ad inferendam spirandi difficultatem satis non erat, ad tremorem manuum & conuulsiunculam suffecit: Cum Py-
„ thyoni manus tremuerint, ait Galenus, Probabile est in

primis thoracis regionibus, vbi continuus est thorax vltimis ceruícis vertebris, humorum copiam extitisse non multam vt dyspnœan excitaret (quanquam & primum μεσοπλεύριον, ad respirationem non valdè confert. Et cum esset vitium in neruorum radicibus qui ad manus perueniunt, & nerui grauarentur, tremor manuum contigit. Nam ex primo mesopleurio & vertebris superpositis nerui musculos manuum mouentes nascuntur. Et de filia Agesij quæ cum esset anhelosa, manum doleret ita Galenus: Docuimus si pectoris partes superiores circa primum & secundum costarum interstitium laborant, consentaneum esse vt manus in istius affectionis consensum adducantur: nerui enim ab istis interstitiis ad manus deriuantur. Itaque credibile istam saniem quæ dolorem in clauiculis & latere peperit, dum τὸ μεσοπλεύριον proluerет, conuulsionis in ipsis manibus causam extitisse. Nam partium vicinitas ad id facit, & quæ sunt vicina quæque propinqua ea primùm ac maximè affici solent. Vnde Hippocr. animaduertit in pleuritide partium thoracis superiorum, grauitatis sensum oboriri circa brachium ad musculum qui vulgò scalenus vocatur, distendi enim aiunt istum musculum ob plethoram venæ illac transeuntis, & item in clauiculis dolorem. Nec enim abs re est assignata hæc distinctio. Dolor enim ob tensionem fit κτ' τ̃ συμπάθειαν, quia partes iis continuæ quæ inflammantur, citra sanguinis redundantiam tenduntur. Sed id ob membranarum naturam & continuitatem fieri solet. Vnde multi decipiuntur qui ideò à defluxione à capite pleuritin oboriri putant quòd ad iugulum & vicinas partes dolor pertingat. Id enim non contingit ob humoris affluxum, sed propter sympathiam. Grauitas verò circa brachium sentitur, quia illuc sanguis & repat, & ibi coaceruetur. Grauitatis sensus plenitudinis est signum: Et si humoris copia tensionem facit, tensio verò dolorem. Vt nil interesse videatur, siue sit tensio, siue grauitas, cum dolorifica sit tensio. Aliter tamen res habet. Aliud enim tensio ob cumulum & congestionem in parte ipsa, aliud tensio per sympathiam in partibus præsertim membranosis. Quamquam in pleuritide est & collectio systrophéque in parte ipsa, & tensio per sympathiam partium vicinarum. Sed hęc obiter dicta sint ulicet ab instituto paulò alieniora, tamen ex iis quædam deligentur quæ ad rem

*Galenus Com. ad sect. 1. lib. 3. Epid.*

*Galen. Comm. ad part. 4. sect. 4. 6. Epid.*

*Hipp. 2. acut.*

multùm pertinebunt.

Ac iam confectum esse puto authoritate Hippocratis in lethalibus capitis vulneribus partis aduersæ conuulsionem contingere. Nec refert scire à quo vulnere, & qua in parte inflicto, seu neruus incidatur, siue cranium solum, siue os scindatur aut effringatur, hoc formidandum symptoma eueniat. Omne enim capitis vulnus lethale, & à quo mors necessariò consequitur, eam conuulsionem inducere potest. Non quod omnes eo modo conuellantur necessariò, sed id vt plurimùm euenire testatur experientia. Et cum meminimus lethalis vulneris, id audiendum vel per se, vel κτ̀ τὸ συμβεβηκός. Est enim vbi vulnera quędam sanabilia putantur, quæ ex euentu lethalia sunt: Est vbi quædam toto genere sunt eiusmodi.

*Fernel. in Pathologia.*

*Galenus Comm. in Prorr.*

Locus postulat vt quæramus an verè sit conuulsio, an tantùm σπασμῶδές τι. Singultus conuulsionem quidem refert, conuulsio tamen verè non existit. In suris tibiarum dolor sæpè excitatur, hic à flatu excitatur, & σπασμὸς φυσώδης dicitur, & συνολκὴ, conuulsio tamen propriè non vocatur. Et hystericis αἱ συνολκαὶ σπασμώδεες sæpè contingunt, quæ tamen in veram conuulsionum familiam recipiendæ non sunt, nec enim σπασμοὶ vocari debent. Vnde Hippocrates cum affectionem aliquam verè conuulsionem esse non putat, non σπασμὸν, sed σπασμῶδές τι vocare solet: & ita à vera conuulsionis essentia rem separat & distinguit. Et quodam loco; Singultus, ait, est tanquam διάθεσις σπασμώδης τοῦ στόματος τῆς γαστρός. Vbi notanda est loquendi formula. Et aliàs affectum conuulsiuum vocat qui ante mortem necessariò conuulsionis affert periculum. In Prorrhetico autem vocat τὰ πάθη σπασμώδεα, in quibus in principio, aut non multò post quàm fieri cœperint conuulsiones perseuerant ex repletione ortum habentes. Quæ enim ab initio præhendunt, à repletione magis oriuntur. Quòd diligenter animaduertendum est. Quod autem ea musculorum retractio versus suum principium, in eos sæpè incidens qui vi τῶν τρωμάτων interituri sunt, verè sit conuulsio, ex ipsa definitione intelligi potest. Sed huius partes omnes hoc loco expendere, non est nostri otij Cæterùm hanc affectionem Hippocrates σπασμὸν non vocasset, nisi vera conuulsio foret. Aliis enim locis cum conuulsionem impropriam significat, ita loquitur, σπασμός τις. vel

*Com ad part. 23. sectio. 1. lib. 1. Prorrh.*

σπασμώδεα πάθη. vel συνολχοὶ σπασμώδεες. Omitto hîc τὰ σπάσματα, quæ vicinitate nominis σπασμόν τινα significare videbuntur. At hoc nomine diuulsiones aut neruosarum propaginum, aut membranarum includuntur, nec nomine τοῦ σπασμοῦ continentur.

Nec abs re dubitatur an sit propriè conuulsio an non. Frustrà enim quæreretur cur resolutâ parte vna conuellatur altera, si non esset conuulsio. Atque ita primò in verbo laborandum fuit: nec abs re id inter primarios Medicos controuertitur. Alij enim credunt eam retractionem oppositi musculi, partis aduersæ oppositæque musculo aut præciso, aut resoluto, verè conuulsionem esse, sed id fieri ex euentu: vt pars quidem conuellatur, sed veram conuulsionis causam in se non contineat. Nam cum conuulsio aut inanitionem, aut repletionem authorem suum agnoscat, si pars propriè conuellitur, causarum alteram præsentem habeat necesse est. Sed paralysis partis oppositæ, conuellendi ex euentu alteri parti occasio existit. Id autem solenni axiomate corroboratur. Quoties in diuersis partibus musculi congeneres pares virtute existunt, resolutio vnius conuulsionem alterius afferre solet. Alij id non conuulsionem propriam, sed retractionem reuulsionémque quandam, aut rigorem potiùs crediderunt. Quorum opinionem vt nimis supinam facilè Hippocr. authoritas labefactabit. Nec credibile esset tot locis Hippocratem verborum proprietati studentem nomine τοῦ σπασμοῦ in vulneribus capitis vsum fuisse, si aut rigor tantùm, aut reuulsio, aut simile quid fuisset, non autem conuulsio. Et verborum Hippocratis proprietas est potiùs amplectenda, quàm quorundam Latinorum non satis plausibilis diligentia. Licet Tetanum rigorem Celsus verborum lenocinio verterit, non desinit tamen Tetanus verè esse conuulsio. Species enim veræ Conuulsionis putatur. Et quod de Tetano dicitur, idem de ea conuulsione dici potest, quæ sequitur alterius partis resolutionem. Quia enim parte altera resoluta, sana pars sese contrahit, eam verè conuelli negant. Aliquando enim ea pars contracta velut immota manet: Omnis autem conuulsionis essentia in motu consistit. Si motus deest, vera quoque conuulsionis deest essentia. Atque hoc se præsidio satis tutos putant. Quod si verum est, nec Tetanus, nec ἐμπροσθότονος

ὀρθότονος, nec ὀπισθότονος verè conuulſio eſt, nec ea retractio quæ paralyſin alterius partis ſequitur quia immota manet; nec ea conuulſio quæ inciſo oppoſitæ partis muſculo incidit. Sed admittamus in Tetano totum velut rigere corpus & immotum manere, item præciſo muſculo oppoſitæ partis partem alteram retrahi deinde quieſcere, tamen in morituris à vulnere capitis pars quæ conuellitur non ita immota manet: ſed aliàs contrahitur, diſtenditur, riget, aliàs ſubſultat & conuulſoriè mouetur: tandémque appetente morte tota immobilis riget. Idem & oculis, & palpebris, & aurium fibris contingit. Conuulſio enim in eas partes incidit, & tamen eſt potius quædam τάσις, quàm κίνησις: vt potius conuulſio conſiſtere videatur (quod doctrinæ gratiâ dictum velim) ἐν τῇ τάσει, quàm ἐν τῇ κινήσει. Id quod etiam Galen. abundè explicauit. Dum enim exponit quid ſit ὄμμα πεπηγὸς Hippoc. ita ait; Fixus concretúſque ſit oculus ob mouentium oculos muſculorum imbecillitatem (legendum eſt, immobilitatem cum Chalcographus ſimilitudine vocum deceptus fuerit) immobilitas autem propter omnium oculi muſculorum vel reſolutionem, vel æquam; & quæ in neutram partem vergat, tenſionem fieri ſolet, vel ob exactam mouentis muſculos potentiæ imbecillitatem. Hîc vides immobiles fieri oculos διὰ τὴν τάσιν ἰσόῤῥοπον; hoc autem ad conuulſionem refertur; & tamen immobilitas & rigor quidam eſt. Et in Prognoſt. cum agitur de aurium fibris quæ præ ſiccitate inuertuntur, ita Gal. Ab inanitione & ſiccitate aurium fibræ inuertuntur, extenuantur, ſiccantur, & ſic retrorſum tenduntur verſus originem muſculorum ſenſum illis præbentium. Etenim corrigiis exſiccatis conuelli proprium eſt. Tenſio itaque fit & conuulſio: id autem abſque motu non eſt. Motus autem eſt quia à termino à quo ad terminum ad quem fit mutatio. Et licet pars poſteà rigeat in eodémque ſtatu maneat, non deſinit tamen conuelli, vt non ſit ampliùs ἐν τῷ γίγνεσθαι, ſed ἐν τῷ γενέσθαι. Facilè autem ſiccatis muſculis & neruis contingere ſolet. Accedit ad ſuperiora de conuulſione palpebrarum notandus locus. Cum palpebra peruertitur, aut diſtrahitur, aut contrahitur (ſignificantiùs Grecè, τὸ βλέφαρον καμπύλον, ῥιγνὸν, ξυνεσταλμένον) id aut propter tenſionem conuulſificam, aut ob reſolutionem in altero ex muſculis

*Comm. ad part ſectio 2. lib. 1. Prorrh*

culis oculos claudentibus fieri solet. Et Galen. semper vsurpat τῆ πάσεως nomen, cum dicit διὰ τὴν τάσιν σπασμώδεα, fieri istam συστροφὴν, vel συστολὴν: quanquam συστέλλεσθαι καὶ συστρέφεσθαι idem. Et iste neotericus qui magnum quid se effinxisse putat cum ait preciso musculo opposito, aut paralysi partis oppositæ non contingere veram conuulsionem, sed quandam potiùs retractionem & rigorem, cum pars quæ retrahitur, & sana sit, & immobilis maneat, hallucinari nobis videtur. Hippocr. enim & Galen. indifferenter vtuntur vocibus, ἀπεστραμμένον, συνεσταλμένον, καμπύλον ἢ ῥιγνόν. Vt distorsio, retractio, peruersio, tensio conuulsifica, nomine conuulsionis includantur præsertim si motus inuoluntarius præcesserit. Non quòd per se ἀποστροφὴ, ἡ καμπυλότης, aut συστολὴ sit σπασμός, sed quia illa quæ conuelluntur καμπύλονται, συστρέφονται, καὶ συστέλλονται. Nec ita Neotericus in vocibus ludere debuit vt nomen conuulsionis in præcisione musculi oppositi, aut vulnere capitis obrueret & obscuraret. Vnum obiter monere oportet. Diximus antè peruersionem palpebræ contingere solere, tum ob conuulsificam tensionem, tum ob resolutionem quæ contingit vni musculorum oculos claudentium. Hoc multis mirum videtur quibus est potiùs credibile istam contorsionem à tensione conuulsifica esse, quàm à resolutione musculi. Sed quæstionis huius solutio ab interprete τῶ προγνωστικῶν repetenda.

Ac iam an non verè conuulsio esse possit, vti est visum isti neoterico, aperiundum est; verè, inquam, conuulsio nisi manifestus sit motus. Definitur enim motus ἀπροαίρετος musculorum versus suum principium. Ac arguit Fallopium & eos qui resoluta parte vna alteram propriè conuelli putant, quod conuulsiones quasdam immobiles comminisci videantur. Ac primùm ex Celso citat aliud esse rigorem, aliud distensionem neruorum: Vt in Epilepsia & tortura oris verè fit conuulsio & distentio nerui, in Tetano autem & aliis duabus speciebus non fit verè σπασμός: vt Tetanus & aliæ duæ species ad rigorem, non ad conuulsionem reuocentur. Indéque id consequi putant quòd non sit motus. Quòd si motus desit in ea contractione quæ accidit ex vulnere capitis interituris, aut in ea quæ ex præcisione musculi euenit, desinit quoque vera esse conuulsio. Prætereà argumentum nectit ex etymo ipso. Te-

tanus enim ἀπὸ τ͂ τόνȣ deriuatur, τόνος ἀπὸ τȣ͂ τείνεσθαι: at τὸ τείνεσθαι ϗ σπᾶσθαι longè discrepant: Tetanus itaque propriè conuulsio non est. Et concludit ἐν τῷ σπασμῷ motum esse, ἐν τῷ τόνῳ ἀκινησίαν. Sic motus de essentia conuulsionis existit. Et τὸ σπᾶσθαι, absque motu non est: τὸ δὲ τεινόμϑμον contrà: vbi itaque immobilitas est, ibi abest conuulsio. Contrà licet obiicere illud Hippocratis: Ille enim eam inter paralysin & conuulsionem statuit differentiam, vt conuulsio ἐν τῇ τάσει existat, & paralysis ἐν τῇ λύσει. Cum auis præpetibus alis in aëre subnixa volat, dicitur esse ἐν τῇ τάσει. Galen. autem lib. de motu musculorum hoc proprio nomine vocat τόνον, & κίνησιν τονικὴν eiusmodi actionem. Contentio enim æqualis est facultate animali vegeta ac erecta: sed cum telo icta præceps deuolat, ἐν τῇ λύσει esse dicitur. Facultatum enim est obitus & ruina. Illáque contentio naturalis penitùs sublata est. Item cùm ægri decumbentes rectam figuram retinent, facultatis integræ signum id existit, cum verò ad pedes deuoluuntur ac proiiciuntur, non iam ampliùs actio est, sed morbosa affectio, inclinante ac occumbente facultate. Vnde ista ἔρριψις ϗ τ͂ ἄρθρων ἀνάκλασις, ϗ τὰ σκέλεα διακεχαρμένα, ϗ διαπεπλεγμϑύα, aut interitum, aut magnam perniciem præsagio quodam indicant. Tollitur enim ϗ τόνος ϗ τάσις partium, & λύσις ϗ θάνατος succedit. Ista autem τάσις, quæ ἀπὸ τ͂ τείνεσθαι deriuatur aliquando naturalis est, aliquando contra naturam, vt ἐν κινήσει τονικῇ, vt in conuulsione, nec desinit motus aliquis esse sed subobscurus. Inflexio autem corporis duplex est, vna mala & summæ infirmitatis signum, nesciente ægro qua figura sese componat. Vnde & ἔρριψις ϗ τὸ διαπεπλεγμένον κακόν. Alia est inflexio roboris naturæ index per contentionem quandam musculorum. Et ea bona est, immò facit ventriculos quosdam excretioni ventorum & excrementorum idoneos. Ideò Aristoteles dicebat meliùs esse cubare inflexo corpore quam intento. Inflexo corpore, locus datur flatibus. Extento nulla cauerna eiusmodi potest adigi. Locum enim omnia viscera complent inflexo laxantur & sinuantur. Locus hîc præclarus probl. 3. lib. 6. Probl. Arist. Et apud Gal. ἐκτείνεσθαι conuelli propriè significat. Id non animaduertit neotericus qui ἐν τετάνῳ ϗ ὀπισθοτόνῳ, negat motum esse, sed tantùm τόνον ϗ τάσιν τινα, ideóque motum abesse, & sic conuul-

2. Epid.

Galenus cap. 4. lib. de rig. & palpit.

1. Progn.

Ad aph. 2. lib. 5.

ſionem nullam eſſe. Vt antè docuimus ἐν τόνῳ καὶ τάσει, motum eſſe obſcurum, & quaſi implicitum. Quid reſpondeat Hippocrati qui ita de Epilepſia ait, venas internas ſecato dum magnus morbus in tenſione eſt, Græcè ἐν τῇ τάσει. Verè autem intelligit de paroxyſmo Epileptico in quo aliàs motus eſt obſcurus, aliàs manifeſtus, & τάσις quædam eſt: in Tetano non eſt manifeſtus. Non video cur Celſus Tetanum, & aliàs ſpecies nomine rigoris expreſſerit. Niſi fortè à quodam accidenti, nempe à rigiditate quadam partium, maluerit per rigorem quàm per conuulſionem exprimere: Ac ſi ea formula loquendi eſſet plauſibilior, & ad ſenſum potiùs accommodata. Ita autem loquitur, frigidus modò conuulſionem, modò rigorem infert; illud σπασμὸς, hoc autem τέτανος dicitur. At hîc potius verborum quodam lenocinio & aucupio laborat. Cæterùm in Tetano motus eſt & is obſcurus, ſed perpetuus motus eſt cum contentione quadam, vnde incredibilis dolor eſt. In aliis conuulſionibus diſtentio fit, & ſuccuſſus, ſed etiam excuſſio, & motus eſt manifeſtus. Et Tetanus definitur conuulſio perpetua totius corporis rigidi, & in neutram partem inclinantis. Fit enim contractis ad ſuum principium muſculis, & in ea contractione manentibus. Nec quæ conuelluntur partes moueri videntur, quòd æqualiter antè & retrò tendantur. Tenſio autem hæc non fit citra motum non tam ſenſu quàm ratione deprænhendendum. Et eò crudelior hæc conuulſio, quòd perſeuerat, breuique hominem conſumit, vt quæ in numerum acutiſſimorum morborum referatur. Et quia conuulſio non intermittit, acceſſionibúſque non eſt diſtincta, ideò manifeſtus non eſt motus. Quòd autem in ea contentione motus ſit aliquis cum naturæ conatu, inde patet, quia partes breuiores fiunt & contractiores: Inſtante autem morte λύονται, ſoluuntur & μαλθακῶς laxantur. Huc autem afferre licebit exemplum de ſpeciebus articulationis. Διάρθρωσις καὶ Συνάρθρωσις, ex eo differunt quod in illa ſit motus manifeſtus, in hac nullus, aut ſuboſcurus addit Gal. lib. περὶ ἄρθρων: tamen ἀρθρωδία ſpecies ad διάρθρωσιν refertur, quamuis in multis partibus quæ διὰ τῆς ἀρθρωδίας articulantur, aut nullus, aut admodum obſcurus ſit motus. Id in connexione coſtarum cum vertebris, radij cum carpo, & aſtragali cum oſſe ſcaphoïde cernere eſt. Sic non eſt exactè motus quærendus, nec

*Epid. ſect. 5. lib. 2.*

*Hippocr. σπασμὸν ἀπὸ τετάνου diſtinxit A. h. 17. & 20. lib. 5. & Apho. 5. lib. 4.*

in ſpeciebus articulationum in quibus motus eſſe debet, nec in conuulſionibus, quamuis per motum ἀπροαίρετον definiantur. Et cum Hippocrates in vlceribus tibiarum nec ambulandum, nec ſedendum putat, etiam in ſeſſione ipſa motus eſt aliquis. In Tetano motus eſt tonicus, ἀπὸ τῆς τάσεως nomen habens, & ἀπὸ τοῦ τόνου. Tonus autem, ait Aretæus, & τῶν νεύρων, & τῆς ἐντάσεως nomen eſt, id eſt, & neruum, & nerui contentionem ſignificat. Eſt autem hac in parte potiùs Galenus ſequendus. Ita enim de motu tonico ſcripſit. Qua-
» tuor differentiæ motuum in muſculis reperiuntur. Nam aut
» contrahuntur, aut extenduntur, aut transferuntur, aut tenſi
» manent. Tetanus autem fit dum inuitæ partes in contraria
» ab oppoſitis muſculis retrahuntur. Conſtat autem ἐκ τοῦ
» ὀπισθοτόνου καὶ ἐμπροσθοτόνου. Vt ridendus ſit qui ἐν τῷ τόνῳ, motum eſſe negat, vt cum brachium tenſum manet omnibus muſculis pariter contendentibus. Et τῷ τόνῳ τὴν ἀκινησίαν, attribuere plenum eſt ignorantiæ, ac ſi motus tonicus motus non ſit. Immò maior eſt actio & contentio muſculorum quam ſi reflecteretur vel inflecteretur. Galen. autem doctrinæ gratia motum tonicum promiſcuum quid putat ex motu & immobilitate. Tandem ita conficiunda eſt tota res. Cum membrum contortum apparuerit, perinde ac ſi in naturali ſitu foret, rigidum tamen manet, nec ab eo ſitu dimouetur, conuulſio eſt muſculi qui ad proprium principium contractus partem ſimul cui inſeritur adducit immobilémque reddit. Ea tamen cautio eſt adhibenda; dummodo id non fiat vitio peculiari articuli. Callus enim in articulo enatus, aut humor prohibere poteſt liberam in iuncturis motionem, quod contingit cum luxatio in particula non rectè curata fuerit. Id quod ἐν τῇ ἀγκυλώσει cernere eſt, contorta quidem pars eſt, & manet in eo ſtatu vnde non dimouetur, conuulſio tamen non exiſtit. At quòd partes contrahantur intorqueantúrque τὸν τρόπον σπασμώδη, licet motus euidens non ſit, & tamen conuulſio ſit, ſatis ex ſuperioribus apparebit.

*Galen. cap. 2. lib. de Sympto. cauſis.*

*Galenus loco ſuperiore.*

Reliquum eſt vt quæramus cur conuulſio partem ſanam in iis qui à capitis vulnere interituri ſunt, occupet, & an ſolis morituris id contingat. Poſterioris partis aſſertor videtur eſſe
» Hippoc. Si cui, ait, è vulnere capitis moriendi neceſſitas
» imponitur, nec ſeruari potis eſt, his ſignis ita colligendum, &c.

Tunc meminit istius conuulsionis. Sic illa conuulsio desperatis profligatísque omnibus hominem adoritur sauciatum eúmque consumit: nec aliàs incidit, nisi cum resoluta parte vna, extremo ipso spiritu ac conatu natura succumbere parata est.

Ac vt res eodem filo faciliùs explicetur in causas conuulsionis inquirendum est, an inanitio & repletio duæ solæ sint causæ, an conuulsio ex accidenti fiat eáque ad alterutram causarum referenda sit, an vera sit, parsque quæ afflictis ita rebus laborat, conuellendi causam in se contineat. An verò ea conuulsio extremi tantùm conatus naturæ sit consequens, an à morbo fiat, an à natura, an ab vtroque. Num repletio, num inanitio eam afferat, an sit quid tertium. Et in eo difficultatis nodus consistit. Quòd autem ad conuulsionis causas pertinet, si quis præter inanitionem ac repletionem causam aliam statuerit, paulò fortassis alienior videatur. Tamen Galenus cum de singultu agit, tertiam causam commentus est, cum tamen singultus conuulsionis rationem induat. Et vt concedam verè conuulsionem non esse, quod ad causam attinet, idem est iudicium. Et Galen. ex Hippoc. animaduertit singultum eo modo quo & vera conuulsio oriri creditur, à repletione & inanitione principium causámque ducere. Vulgò tamen inter conuulsionem & singultum differentia statuitur, quamuis aliquid affine habere videantur. Eóque primùm à conuulsione singultum secernunt, quòd hic sit motus quidam conflatus ex laxitate quadam & contractione. Primùm enim laxat se ventriculus cibósque ea ratione deserit, nec naturaliter complectitur, deinde collectis veluti viribus seipsum astringit, magnáque totius sui corporis compressione singultum edit. Et Galenus dum agit de subuersione ventriculi docet laxitatem à copia contingere, & à nimia humidite. Irriguus enim ventriculus per nimiam humectationem eodem modo laxatur quo & neruorum ligamenta. Vnde ventriculi contingit affectio quæ ὕπτιασμὸς & ἀνατροπὴ vocatur. Quanquam ἀνατροπὴ, & nauseabundam ventriculi affectionem significat, & appetitus abolitionem Donati opinione, vt idem omnino non sit quod ὕπτιασμός. Latinè supinitas ventriculi redditur & subuersio. Quanquam nomen ὑπτιασμῦ in ea significatione non legitur apud Hippocr. sed aliter

Com. ad Aphor. 13. li. 6.

Cap. 3. li. κτ' τόπους.

Cap 67. Patholo.

Hippocr. lib. 2. de fractur.

libro de fracturis. Significat enim χρονίαν μοείου τινος ἐπίκλισιν, cum diu pars veluti ſupîna iacuit. Si itaque ventriculus primùm laxatur atque diſſoluitur, ſed deinde ſeipſum colligens conſtrinxit, duplex omninò motus eſſe videbitur: ideóque verè conuulſio non eſt. Niſi quis dicat diſtentionem neruorum, quæ Græcis σπασμὸς dicitur) & contractionem & extentionem ſignificare. Niſi enim diſtentionis nomen contractionem aliquam ſignificaret, fruſtrà nomen σπασμὸς Latinè diſtentio redderetur. At longè aliter res habet. Nam cùm ventriculus nimia humiditate irriguus laxatur, non conuellitur. Sed cum moleſta eſt materia, qualitate potiùs quàm quantitate infeſtans, tum ſeſe colligens, dum excutere rem moleſtam conatur, ſingultiendi occaſionem affert. Audiatur Galenus tres ſingultus cauſas pluréſve aſſignans, & duas tantùm veræ conuulſionis. Ego in conuulſione tertiam cauſam
„ præter inanitionem & repletionem nondum reperi: ſingultum
„ verò ſine his fieri video, acribus humoribus, aut ſeroſis, aut
„ medicamentis ſtomachum mordentibus, quibus reiectis ceſſat
„ ſingultus. Et cibo mordacem qualitatem nacto ſingultus con-
„ tingit. Et aliis locis: Singultus eſt conuulſiua oris ventriculi affectio, quod os vel humorum copia grauatur, vel mordetur, vel propter frigiditatem contriſtatur. Alij ex rigore oris ventriculi ſingultiunt. Et pueri ſingultiunt tum ob corruptio-
„ nem alimenti in ventriculo, tum ob partis frigiditatem. In
„ quo Galenus bifariam decipi videtur. Seroſus humor, aut piper in ventriculo diſſolutum, aut corruptio alimenti ad repletionem referuntur. Sic fruſtrà tertiam illam ſingultus cauſam confinxit. Denique, ſi tertia hęc ſtatuitur ſingultus cauſa, eodem modo & tertia veræ conuulſionis cauſa poni ſtatuíque poteſt. Nam aura tetra infernè elata feriens cerebrum & conuellendi occaſionem afferens, nec ad repletionem, nec ad inanitionem referetur. Item ſi ex frigore conuulſio contingit, quo modo ex rigore & frigore oris ventriculi ſingultus oritur, an ad repletionem, an ad inanitionem reuocabilis eſt? Si quędam tertia cauſa hæc conſtituitur, à ſeipſo Galenus diffidebit. Huius hæc verba ſunt: Quòd verò ex plenitudine iugiter (Συνεχῶς Græcè, an benè reddatur Latinè, videatur) ſingultus fiat indicant pueri crebrò, cum ſunt repleti,
„ ſingultientes. Rigor autem & frigiditas omnis cum neruoſa

Comm. ad part. 23. li. 1. Prorrh.

Com. ad Aph. 13. lib. 6.

corpora difficilia ad difflandum reddant, causa sunt vt repleantur, atque ideo in ipsis singultiunt, hic textus bifariam contra Galen. facit. Nam & exemplo puerorum docet à repletione singultum esse: Tamen paulò antè adducit idem de pueris exemplum vt tertiam aliam causam à repletione, & ab inanitione astruat. Secundò, dum frigus & rigorem, Grecè τὸ κρύος, quod potiùs rigens frigus aut crudorem interpretamur, tanquam tertiam conuulsionis causam necnon & singultus constituit, vt nec nomine repletionis nec inanitionis comprehendat, aliter longè hoc in loco sentit. Nam ad repletionem refert frigus istud. Replet enim ex euentu dum spiramenta cutis stringit. At hæ opiniones longè sunt dissentaneæ. At tantum virum, quantum Galenum agnoscimus inconstantiæ insimulare nefas puto. Et fortè in aliis locis paulò largiùs, in aliis paulò strictiùs de conuulsione & singultu disputare voluit. Nam dum omnis & conuulsionis & singultus causam ad repletionem & inanitionem referimus, nimis fortassis generaliter pronuntiamus. Hoc autem sæpè erroris occasionem in medendo prętexuit. Vbi enim Medicus putat ab inanitione affectum non oriri (non enim sępè & conuulsio, & singultus ab inanitione est, quamquam fieri non negamus) statim ad repletionem tollendam se conuertit. Vnde vt euacuationem moliatur, nullum non medicamenti genus experitur. Indéque ægris periculum non rarò intentatur. Vna enim cum humoribus quos frustrà medicamentum exagitat (vt potè qui morbi causæ non sint) anima ipsa euolat. Vt cum singultus à pressu costarum, à maligna aura, à perfrigeratione, à prolapsu intestini oritur, is ab inanitione quidem non est, an à repletione? Si repletio, quænam? Et quod remedium adhibendum? Itaque prudenter Galenus præter inanitionem & repletionem, nouam quandam singultiendi causam comminiscitur, quam vtinam & ad conuulsionem quoque retulisset. Sic Medici falsa repletionis opinione dicti, tot euacuantia remedia non excogitarent. Hinc nil nisi vexatio, & medentium magna sequitur calumnia. Et hæc fortè causa est quæ induxerit Galenum vt tertiam istam causam adumbraret. Gorræus in Definitionibus Medicis, & Hollerius eam partem attigerunt, & rationes explicarunt quibus se eam Galeni opinionem tueri posse putarent. Hanc au-

tem quæſtionem Doctiſſ. Scaliger Comm. in lib. decimum Ariſtotel. de Hiſtor. Animalium nuper in lucem editum, explicauit. Quis negabit humorem nullo modo auctum acrem aut acidum euadere, & neruos pungere, vnde conuulſio? Et Auicennas à caliditate ſine materia conuulſionem naſci putat, vt non repletio, non inanitio cauſa ſit. Niſi fortè dicat quis, fieri poſſe, vt is humor qui non nimius, ſed cæteris æqualis habeatur: dicatur ideò abundare quod ad naturæ functiones aut priſtinam concretionem inutilis ſit. Et ad eandem Cæſaris ſententiam accedit quod ait Gal. Com. ad Aphor. 57. lib. 5. ob cachexiam totum corpus aggrauatur ſanguine, licet modum naturæ conuenientem ſua multitudine non exceſſerit. Certum etiam eſt Auicennam ſtatuiſſe conuulſionis epilepticæ ſpeciem quam vocat non proportionatam ad materiam. Et ea eſt quæ κατὰ συμπάθειαν fit, qualitate mordaci quæ rara eſt: & eius Galen. meminit in locis affectis in hiſt. Grammatici, quæ verò ab inanitione aut repletione eſt ea eſt καθ' ἰδιοπάθειαν, quamquam κατὰ τόπους priorem illam quodammodo ad repletionem referat. Quod quoniam quæſtione dignum reperimus, ab eo non fuit abſtinendum.

Paulò plenioribus velis ſoluimus, ſed remigrandum eſt, cum ſuperiùs conſtituerimus explicare cur morituro ex vulnere capitis pars ſana conuulſione tentetur. Nam conuulſionis cauſas generaliùs explicare expediréque oportuit, vt ad eas ea conuulſio reuocetur quæ vulneris occaſione contingit. Quod dum fieret noua quędam difficultas oblata eſt. Nam cùm idem fortè de ſingultu iudicium foret, eſt enim ſingultus σπασμός τις, æquum viſum non eſt duas conuulſionis cauſas, ipſius autem ſingultus tres aſſignare. In quo fortè conſtans in Galeno opinio deſiderari potuit. Vacillat enim dum modò frigus tanquam quid tertium conſtituit, modò qualitatem ex cruditate reſultantem. Sic nodus iſte diſſoluendus fuit, alioqui vix ea difficultas explicari potuiſſet. At iis difficultatibus deuoratis liberiùs excurrere licuit. Quanquam quod nunc proponitur, difficillimum eſt ad explicandum. Pauci enim, quos modo ſciam, in ea parte elaborarunt.

Potiſſima quęſtio eſt quæ noſtra ingenia exercere debet, cur ſana pars conuellatur, & ægra reſoluatur. Cur enim pars

ægra

ægra non conuellitur potiùs, deinde resoluitur & elanguet? Ac primùm nosse oportet, cum nostrum corpus geminum sit, dextra dextris magis consentire, & sinistris sinistra. Vnde illa εὐθυωρία, & τὸ κατ' ἴξιν, toties ab Hippocrate celebratum. Tamen non desinit magnus esse consensus dextrarum partium cum sinistris, & contrà. Porrò cum fiat consensus vasorum communione, operis societate, & generis similitudine, cúmque ea quę vicina sunt quæque propinqua primùm ac maximè affici soleant, non parui refert scire quî resoluta parte sinistrâ, dextrà conuellatur, versúsque suum principium retrahatur. Ac posuimus antè duplicem esse consensum, vnum absolutum, alterum secundum quid, vt recentiores loquuntur. Absolutus dicitur cum (exempli gratiâ proponatur dolor capitis) ad cerebrum ipsum nil pertinet corporeum à parte communicante præter læsionem ipsam, id est, non tam fit per communicationem materiæ, quam affectionis & doloris participationem. Ob generis enim similitudinem læso neruo in parte aliqua, cerebrum, aut musculus temporalis absoluto consensu fit doloris consors, consentiens & particeps: Contrà, si dolor communicatur per materiam aliquam summissam translatámve, seu sit ichor, seu exhalatio, seu spiritus, communicatio non absoluta vocari solet. Maximè verò per spiritus ipsos affectum communicari arbitrantur. Quæ opinio maximè placuit Herodoto qui nullam sectam sequi visus est magis, quàm eorum qui spiritibus omnia tribuerunt, Græci πνευματικοὺς vocant. Arculanus ex Auicenna exempla proponit consensus absoluti, dolorem capitis ex conuulsione, ex dolore iuncturarum & punctura nerui. In iis enim negant quippiam corporeum & materiale ad caput rapi, vt non vapor, non spiritus eò ascendat, sed aut qualitas manifesta, aut occulta, vt vis venenata. Quanquam, quî qualitas sine materia deferri possit? Alia est quorundam ratio ab Arculano adducta quæ plus habet genij quàm ingenij, plus acuminis quàm solidæ veritatis. Si licuerit, ea ratio à nobis exponetur. Inter exempla absolutæ communionis, possumus & alia multa enumerare. Hæc paulò plenius explicantur, quòd ex iis rationum momenta ad institutum pertinentia exquirantur. Inter exempla hæc erunt. Cum quis frigus aliquod non mediocre in pedibus sensit, seu nudus in

*Hippocr. lib. de humoribus.*

*Arculanus cap. de causis Cephal.*

*Galenus cap. 27. lib. 1. de Simpl.*

frigido solio inambulet, si non longè post coryzam patiatur, aut lachrymantes oculos habeat, nunquid id per consensum fieri dicetur? An communicatio fit materiei? Nequaquam. Item cum præciso cerebro biliosa vomitio superuenit, nunquid communicatio est materiei? Nequaquam. Sed similitudo generis, & neruorum compassio ad id plurimùm facit. Os enim ventriculi insignibus neruis insignitum cum cerebro patitur affinitatémque habet. Nec interest, an dicamus cerebro læso præcisóque, aut eius membranis vulneratis tumultum istum in ventriculo excitari. Vtrisque enim læsis vomitio superuenit biliosa vt Galenus docet. Quanquam Erasistrati sequaces in alia fuerunt opinione. Negarunt enim eam vomendi necessitatem induci posse affecto ore ventriculi per sympathian, nisi ad membranas affectio pertineret, Meningas enim neruorum principia statuerunt. Et ideò crassam meningem ratione sui id genus nauseas, vomitiones, subuersionésque ventriculi inferre posse putauerunt. Et quidam ex recentioribus solis membranis sensationem seu sentiendi actum attribuerunt: quòd fortè in Erasistrateorum scholam irrepserint. Nec abs re memini ipsorum Erasistrateorum, non ipsius Erasistrati. Nam cum olim Erasistratus eam opinionem de membranis neruorum parentibus tutatus fuisset, senior factus eandem repudiauit. Cerebrum enim solùm neruorum principium esse affirmauit. Ad eam sententiam Macrobius elegantibus verbis ex professo explicat cur cum cerebrum sit τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν, ipsum tamen non sentiat, id quod à ratione alienum videtur, vt cum expers sensus sit, sensum cæteris impertiat. Docétque non esse necesse vt ipsum tanquam primarium animæ instrumentum sentiat. Cerebrum quod tactu sui vel hominem torquet, vel frequenter interimit, non suo sensu, sed vestitus sui, id est omenti, hunc infert dolorem. Ac satis de communicatione absoluta dictum est. De non absoluta exempla apponere non est necesse, vt quæ satis per se sint perspicua. Nec alienum erit Io. Vigonij præstantissimi Chirurgi hoc loco verba vsurpare, hæc distinctionem continent, cuius ope aditus erit facilior ad quæstionis propositæ penetralia. Duplicem spasmum constituit, vnum materiæ analogon, alterum non analogon. Rursus prius membrum in duas partes diremit, vt spasmus

Com. ad Aph. 50. lib. 6.

Com. ad Aphoris. 50. lib. 6.

Fernel.

Cap. 9. lib. 7.

Ioannis Vigonij opinio.

Cap. 16. tract. 1. lib. 3.

materiei analogus aut ſit ab inanitione, aut ab repletione. Videtur autem interpretari ſpaſmum materiei non analogon eum qui abſque materia fit. Quanquam paulò confuſiùs. Partim enim ſuam omnino proponit opinionem, partim totus videtur ex aliorum opinione pendere. Et cum duas diuiſiones propoſuerit, vnam deguſtauit tantùm, alteram inexplicatam reliquit. Et vt ex aliorum iudicio nobis aperiat quæ ſit vis & ratio ſpaſmi qui non eſt materiæ analogus, affert exemplum de punctura à re valdè acuta, aut de re perfrigerata. Adducit autem Aphoriſmum. Frigidum vlceribus mordax, conuulſionem, rigorem & denigrationem partibus affert. Deinde ſubiungit, ídque fit ſine materia. Et quod facit frigus ſine materia per ſimplicem quendam conſenſum, idem facit punctio ſiue à venenato animali, ſiue à re acuta illata. Deinde non ita longè poſt adiicit, licet ſuperiora omnino probare non videatur, ſi quis inde ſpaſmus conſequatur, eum materiei non analogon eſſe. Id eſt, materialis ea fit conuulſio, quòd & ratione doloris affluxus in partem fiat, & ratione ipſius læſionis in parte ipſa, aut vapor, aut humor alienus, aut virus concipiatur. Et eò conſilij citat Galenum (locus autem Galeni nondum mihi occurrit.) Conuulſio autem quæ ob puncturam & ſolutionem continuitatis neruorum contingit, ferè ſemper ab humiditate eſt. Cui loco non eſt abſimilis ille quo vult dandam perpetuò operam vt punctarum partium ora pateant, vt calidum medicamentum affuſum per ora vapores educat attrahátque humorem circa locum affectum in alto deliteſcentem. Immò pleríſque placet vt neruus tranſuerſim deſecetur, vt punctim facta læſio virus non ſupprimat. Facta enim punctim ſolutione, ſubſiſtit reſéſque fit virus formidabilium ſymptomaton cauſa & author, vt dubitem an ſit plauſibilis ea de re Aphrodiſæi opinio. Cum enim quærit cur non ita inflammatio ſequatur præciſionem neruorum, vt puncturam, rem ita diſſoluit: Quia ſpiritus inæquali punctionis ſegmento, occurrens retorquetur, atque in ſe coactus ſtipatur ac recaleſcit. At præciſo penitùs neruo, ſpiritus omnis effluit & abit. Quæ verba magnum quid ſpirant & portendunt, ſed obſcuriùs rem exponunt, ne dicam, obſcurant. Itaque patet ex Gal. & Vigonio etiam in neruorum punctionibus ſpaſmum ἐπιγινόμενον, materiei parti-

*Aphoriſ. 17. & 20 lib. 5.*

*Cap. 2. lib. 3. de compoſ. Medic. κτ γέν.*

*Proble. 121. li 2.*

cipem esse, siue multa sit, siue pauca, sed sua qualitate eam molestiam inferre nata. Quantitate enim non tam nocet quàm qualitate, cum à natura alienior existit. Et ita conuulsio non analoga materiæ dicitur, cum affectio grauissima est, perpusilla materia existente, vt id quod contingit terrificum non tam materiam causam sui agnoscat, quam qualitatem vix explicabilem, aut partium communicationem, aut earundem naturalem constitutionem. Exigua enim mali causa in neruo est magni momenti. Vis enim consideranda τοῦ ἐπιδεκτικοῦ.

Nec quæstione indignum est, an cum frigus conuellendi occasionem affert, absque materia id fiat. Id enim volunt fieri illi de quibus Ioannes Vigonius ante. Sed prius diximus ex Galen. frigus (Græcè τὸ κρύος) conuulsionis, causam esse, quod difflationem prohibens neruos repleat, & sic ad repletionem id referendum, & sine materia ea conuulsio non fit. Quanquam Galenus alio loco aliter sensit. In Aphorismis enim affectionem nerui à frigore penetrabili profectam ad ipsam refrigerationem retulit, quæ cogit constringítque ipsos neruos, vnde conuellendi nata occasio. Verba hæc illius sunt: vt non oportet neruorum substantiam à calore immodico exolui, sic nec vltra modum refrigerari, in vnum cogi ac cohiberi. Meliùs Græcè συνάγεσθαι σφίγγεσθαι. Et nescio quid in mentem venerit Galeno vt non admittat lectionem vulgarem Hippocratis quæ est eiuscemodi. Frigidum

Com. ad Aphoris. 27. lib. 5.

„ facit conuulsiones, denigrationes, & rigores febriles: sed
„ ita legendum putat, frigidum Tetanos facit & rigores, qui
„ ipsi conuulsiones, nigredines, & febres afferunt: sed hæc obiter. Nam & legimus, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ κρύος, καὶ τὸ ῥῖγος, conuulsionis veram causam esse. An id fiat per repletionem an non, an simplici quodam modo & sine materia, ipse ex superioribus colligas.

Explicatâ consensus varietate, vt vnus absolutus, & sine materiei, saltem quæ sub sensum cadat, communicatione, alter cum materia, ad veram rei quæ proponitur explicatio- properandum videtur. Leuis tamen scrupulus animo nostro inhæret quem eximere melius est, quoniam ad superiorem disputationem pertinebit. Arculanus inter cęteros distinxit eum consensum absolutum, & non absolutum. Galenus paulò aliter

ſenſit, ſed eodem recidit eius opinio. Duplicem enim ſtatuit ſympathiam, vnam per communicationem aut vaporis, aut humoris fieri putat, alteram per priuationem aut facultatis, aut materiei aliundè ad edendam actionem ſuppetentis. Priorem modum Neotericus ſcriptor abſolutè & poſitiuè fieri dixit: Eſt enim materiæ communicatio. Et vt concedam aliundè aut humorem aut vaporem traduci, tamen pars quæ per conſenſum afficitur illæſa dici non poteſt: & à parte affecta aliquid ad partem quæ per conſenſum laborat tranſmittitur: vt cum in febre continua ſynciput laborat per conſenſum viſcerum malè affectorum. Non tamen deſinit laborare ea pars à qua prima mali labes, & cui alia tantùm conſentit. Nam quæ ſunt vicina quæque propinqua, & quæ ὁμογενῆ, primùm ac maximè afficiuntur, κοινωνία enim id facit. Et ad eam rem præclarè Galenus, ὅσα κατὰ συμπάθειαν γίγνεται νοσήματα, τούτων οὐδὲν ἐστι λυπηρὸν τῶν ἐξ ἀρχῆς παθῶν: Id eſt, quicumque morbi per conſenſum contagionémque fiunt, primarium morbum nullo modo tollunt. Et alibi; Pauci morbi longi fiunt per ſympathiam; & abſque loco patiente: Qui locus eſt notandus. Quod Hippocrates demonſtrat; dum rationem reddit cur iis quos gibboſitas inferiore ſpinæ parte occupat, renum dolores & veſicæ ſuperueniant, & tamen gibberoſitas non adimitur. Id quod intelligendum ſynceriùs & cum Dioriſmo. Nam ſi materia tuberculi quod gibbum & genuit & aluit, aliò transferatur, per iſtam μετάστασιν humorum morbificorum aut varices, aut dyſenteria oboritur, hinc gibbi ſolutio contingit. Quanquam & abſceſſus oboriri poteſt, gibbum non ſoluturus, vt eodem loco annotat Hippocrates. Sed ſi dolores renum, aut veſicę oboriuntur per ſympathiam, hęc ratio priorem affectionem, nempè gibboſitatem, non exoluit. Quia non fit μετάστασις, humoris tuberculorum ſpinam intorquentium, parentis. Nunc ad reliqua progrediundum. Repetendus eſt enim orationis curſus. Ergo ſympathia duplex eſt, vna per communicationem materiæ, altera per priuationem. De priore dictum eſt: poſterior quæ per priuationem fit ita à Galeno explicatur; Quibus partibus vel materiei vel facultatis ſuppeditatio corrumpitur (Græcè διαφθείρεται) alij legunt, non tranſmittitur, actionem lædi ritè dixeris, parte ipſam edente illæſa. At ſi à vaporibus & hu-

Cap. 6. lib. 1. de loc. affect.

Hippocr. lib. de humor.

Gal. cõ. ad part. 9 lib. 3. de artic.

Ad part. 9. lib. 3. de Artic.

Com ad Aphoriſ. 29. li. 2.

moribus ipsa lædatur, eam non rectè illęsam dixeris. Facultas porrò vel cum essentia ad partes diffunditur, vel sine essentia. Cum essentia ad neruos visioni dicatos, sine essentia ad crura. Id quod controuersia vacare non videtur.

Porrò in rei propositæ causis explicandis multi elaborauerunt. Nec planè constat quæ sit vera ac germana istius conuulsionis partis oppositæ causa. Alij alia excogitauerunt, quę tamen ad exámen reuocari debent. Quibusdam videtur id fieri propter spiritus & sanguinis partis sanæ consumptionem; ídque ob inflammationem sauciatæ partis. Et credibile est partis sanæ naturam sedulam ac sui diligentem suas copias ac suppetias ad partem læsam misisse, vnde ea pars sana posteà paupertate spiritus & sanguinis laborat. Quòd autem sit inflammatio partis læsæ, declarant pustulæ ac velut phlyctænæ quæ à parte inflammata in linguam exudant. Ni dixeris eam saniem quæ per os fissum transcolatur dum morâ deteriorem acquirit qualitatem, per choanam seu πύελον refundi. Quæ dum linguam proluit pustulas in ea suâ acrimoniâ excitare potest. Ea enim cauitas quæ Choanam facit, incipit inde vbi duo meatus coëunt, vnus ex fundo medij ventriculi, alter à meatu in postremum ventriculum: desinit autem in glandulam cerebro & durę meningi in clinoïde subditam, quæ pituitam ex medio ventre per hunc ductum, tanquam per infundibulum transcolat in palatum & nares. Sic cum ab imo cerebro sanies exprimi possit, non mirum si in lingua pustulæ efflorescant, licet etiam non præcesserit inflammatio. Ita enim Hippocrates: Si os capitis fissum fuerit, serram adhibe, ne in ossis fissuram sanies influens membranam cerebri putrefaciat. Nam per angustias subiens, nec inde exiens affligit & hominem furere facit. Vbi notabis & saniem à pericranio manantem, aut à Diploe ipsa per os fissum in membranam diffusam posse postmodum transcolari diffundique in cerebrum. Si in corpore ipsius cerebri maneat, furendi occasionem afferet, si in ventriculos fluxerit, & ab iis per choanam refundatur, in ore pustulæ excitabuntur. Quamquam fortè vt mors consequatur, aut formidabilia symptomata consequantur, membranas vitiari non est necesse. Ita enim ante de Euergetæ filio explicatum est cui mors obtigit ossibus liuefactis, sed imputri membranâ vt Hippocrates obseruat.

Prima ratio.

*Lib. de locis in homine.*

Ac primæ rationis autor de inflammatione partis læsæ cuius occasione sanguis & spiritus absumitur, aliam & rationem astruxit. Ait enim conuelli partem sanam, resolutá ægrâ per translationem humoris morbifici à parte læsa in ægram sanam. Hic enim humor cum teter sit, in cerebro aut conuulsionis aut furoris occasio existit. Si vi naturæ in faciem effunditur, Erysipelas promouet quod solutionis morbi, & vitandi periculi causa obseruatur. Sin pars frustrà nititur excutere illam saniem & virus, concussione frustrà tentatâ, motu conuulsiuo id extundere ac exigere conatur. Et cum in vanum id fiat, consternatur Natura, ac victa morbóque superata procumbit. Sed de ea ratione postea viderimus.

*Hippocr. 7. Epid.*

Secũda ratio.

*Hippocr. ad finẽ lib. de vulner. cap.*

Aliis æquius esse videtur & rationi conuenientius si ad simplicem sympathiam quę sine materia fit saltem analoga, confugerint. Diximus enim consensum esse dextrarum partium cum sinistris. Id quod audiendum tum de vicinitate loci, tum vasorum communione & operis societate. Et vt concedam sinistra sinistris κατ' ἴξιν, maximè consentire, non desinit esse consensus sinistrarum cum dextris: dummodo id non extendatur longiùs. Vt non conferatur dextrum brachium cum sinistro pede, sed dextrum brachium cum dextro pede, & sinistra pars capitis cum dextra. Ac credo ita vtramque consentire vt facilis sit μετάςασις ab vna in alteram. Id quod declarant pleuritides. Sinistra enim pleurîtis facilè succedit dextræ vt fiat μετάςασίς τις. Quod & in capite vsuuenire potest. Ac Hippocrates scripsit. Frequentes in phreniticis permutationes significare conuulsionem. Græcè, τὰ πυκνὰ μεταπίπτοντα. Qui locus audiendus est de symptomaton mutatione, vt modò deliret, modo ratiocinetur quis, modò surdus, modò fiat ἄναυδος. Atque ista μεταβολὴ καὶ μετάπτωσις, fit ob humorum μεταῤῥύσεις transfluxiones & demigrationes à parte in partem, etiam in cerebro ipso, vt à neruis in parenchyma ipsius cerebri (vt si dicam) aut in omentum, id est, in membranas fiat translatio. Si enim causa aliquo loco fixa sit, firma fixáque sunt symptomata, ait Galen. Immò in cerebro ipso fit κατάῤῥους & μετάῤῥυσις, id quod Galenus eo modo explicat. Si aliàs, ait, ex alia parte cerebri humor « contristans in aliam cerebri partem defluat (Grecè ὁ χυμὸς « καταῤῥέων) & neruis à cerebro natis incidat, conuulsionem «

Tertia ratio.

*Par. 27. lib 1 Prorrh.*

affert. Quidam tamen in cerebro ipso istum fieri κατάῤῥουν, „ id est, defluxum negant, sed si manat tabum à parte in partem, id per expressionem quandam fieri autumant. In cerebro quippe, vt & in toto corpore dextra, aut sunt sinistris valentiora, aut contra. Quanquam notandum est quod Hippocrates scripsit de dextrarum partium cum sinistris comparatione. Dum enim agit de secandis purulentis, iubet vt corpus huc & illuc vertatur, quò audiri possit contentæ in thorace materiei fluctuatio & strepitus; deinde subdit: Optandum esset vt in sinistra potiùs parte humor educendus contineretur: Nam dextras vrere ac secare lethalius est. Quò enim robustiores sunt partes dextrę sinistris, tantò etiam fortiores dextrarum morbi existunt. Hoc paulò incredibilius possit videri: tamen est Hippocraticum. Et est alius locus planè similis lib. 2. de natur. hum. particul. 5. Qui morbi à for- „ tissimis membris fiunt, sunt robustissimi & grauissimi. Si in „ parte maneant, necesse est fortissimo laborante, turbari cor- „ pus vniuersum. Si à fortissimo in imbecillum venerint ægrè „ soluuntur si ab imbecilliore ad fortius, facilè soluitur. Pro partibus dextris locus est etiam notandus apud Arist. cum quærit cur somnus magis accedit cum parte dextra cubamus. Quia est priuatio motus, somnus: ergo oportet vt hę partes quiescant, quarum est proprium mouere. Dextrarum autem partium mouere interest, ait Aristot. problem. 5. lib. 6. Hoc quoque attigit Macrobius Saturnal. lib. 7. cum in succum cibus reformatur, iam iecoris cura succedit. Est enim iecur sanguis concretus, & habet natiuum calorem quo confectum succum in sanguinem vertit. Hunc calor iecoris administratum per venarum fistulas in sua quæquę membra dispergit, parte quæ ex digestis frigidissima est in lienem refusa. Lien, vt iecur caloris, ita frigoris domicilium est. Nam ideò omnes dextræ partes validiores sunt, & debiliores sinistræ, quia dextras regit calor visceris sui, sinistræ contagione frigoris sinistras eas partes obtinentis, hebetantur. Ideò Hippocrates 1. de morbis mulierum dum loquitur de resiccatis vteris, vocat autem τὰς μήτρας ἀναθέας, aut eos desiderio cuiusdam humiditatis prurire ac titillari. Quod vt expleant, partes superiores appetunt. Hinc suffocationis vterinæ occasio. Maximè autem hepar appetunt πρὸς τῆ ἰκμάδα. Quia

*Hippocr. lib. 3 de morb.*

τῆς

τῆς ἰκμάδος fons est hepar, id est benigni & gratiosi humoris, cuius est appetens vterus. Denique Hippocr. 2. Epid. Circa naturam (ait) plurimam vim habet mamma dextra: oculus dexter & quæ infra sunt hac parte. Tamen id videtur esse controuersum apud Galen. Com. ad part. 44. sectio. 2. lib. 6. Epid. Cum quæritur de fœtu qui concipitur in dextra parte vteri, aut in sinistra. Itaque, si partes cum partibus conferantur, sinistræ dextris vi sunt impares. (Quanquam contra Hippocratem Aphrodisæus dixit dextram partem sinistrâ esse sanatu faciliorem, sed de hoc videris.) Vt non sit mirum si inter has partes dextræ facilè in sinistras id oneris quo grauantur, deponant. Quare & vicinia, & operis societate, & communione vasorum dextra sinistris maximè consentiunt & coafficiuntur. Vnde illud Hippocratis: Confluxio vna, conspiratio vna: consentientia omnia. Iuxta quidem corporis naturam omnia conspirant: Iuxta verò partem, partes in vnaquaque parte ad opus. Multò clariùs alio loco: τὸ σῶμα πάντη αἰσθανόμενον, ἀναπνέον καὶ κινούμενον: id est, vndiquaque patens, spirans, & motum. Obscuritas in verbo κινούμενον latet. Nam id vel ad magnum partium inter se consensum refertur, vel ad orgasmum & incitationem naturalem quam singulæ partes habent. Nam mutuò se respiciunt & adiuuant. Hinc vulnerato pede, affluit è longinquis partibus sanguis & spiritus ad suppetias ferendas. Læso pedis calce cerebrum commouetur. Vtero semen concipiente, cerebrum id persentiscit. In hysterico strangulatu, omnes partes coafficiuntur. Et illud est præclarum Hippocratis de mulieribus quibus cum sanguis fluere incipit, venis vteri apertis omnes totius corporis venæ καταρρήγνυνται, καὶ τὸ ὅλον σῶμα καταρρήγνυται, quod verbum elegans est, & non satis, meo iudicio, Latinè redditur, corpus disrumpitur, discinditur. Est enim illius verbi vis magis efficax, & ἐνεργητικωτέρα: Tandem per illud solenne axiôma concludam: Corporis principium nullum est, sed omnia similiter principium & finis. Circulo scripto principium non reperitur. Magna est vis ipsius consensus: maior sæpè difficultas vnde, & à qua parte prima mali labes. Diximus antè ex Galeno quod morbi qui per consensum fiunt, primarium morbum non tollunt. Vt dolor capitis in febre & à febre, febrem non tollit. Sed maior difficultas in con-

*Lib. de alimen.*

*Lib. de locis in homin.*

*Lib. 1. de morb. mulier.*

*Lib. de locis in homin.*

ſenſu partium, quia pars exigua affecta magnas in corpore turbas concitat. Declarat facilè punctio nerui. Vnde ignoratur ſæpè quò referenda prima mali origo. Et hîc dixit Hippocrates (dum tacitè conſentiendi vires admiratur) omnia principium eſſe & finem. Totum corpus ſibi ipſi ſimile eſt, & parua pars omnia habet, quæ & pars maxima. Deinde ſubdit eleganti vtens verbo, quicquid minima pars perfert, ἐπαναφέρει πρὸς ὁμοέθνιην, id eſt, ad partes affines, & gentilitio velut iure cognatas refert: vnaquæque ad ſuam, ſiue bonum, ſiue malum, ideo corpus dolet & lætatur, ἀπὸ ἔθνεος σμικροτάτου, id eſt, ob minimam affinitatem, vel potius ἀπὸ ἔθνεος ob affinitatem σμικροτάτου, rei & partis minimæ, vt genitiuus σμικροτάτου, referatur ad μέρεος, id eſt, partis, non ad genitiuum ἔθνεος: vnde ſubdit, nam in minima, Græcè τῷ σμικροτάτῳ, ſuppl. μέρει omnes inſunt partes, & hæ ad gentiles & cognatas ſibi ipſis ſingula transferunt & denuntiant, Græcè ἐξαγγέλλουσι. Sed hæc licet præter inſtitutum dici videantur, ex iis tamen ad ea quę proponuntur, rationes eruentur. Declaratur enim vis & facultas τῆς συμπαθείας.

*Quarta ratio.* Inter rationes allatas ea fuit potiſſima qua dicebatur natura à parte læſa excutere materiam in partem ſanam: Et hic conatus eſt naturæ in ſecernendo eo quod putrefactum eſt & corruptum à ſano & integro. Sic Hippocrati in vulnere capitis os liuefactum & arefactum diſcedit. Sic in vlceribus caro renutrita ſecernit id quod à medicamento putrefactum eſt, idque iuxta doctrinam Hippocr. Sic dum iſte eſt conatus naturæ, & ſpecies quædam κρίσεως, reſoluta ac ignaua parte dextra, ſiniſtra aut motu concuſſiuo, aut conuulſiuo ea re quam ſibi moleſtam ſentit, vult ſe liberare. Docuimus enim ante quomodo ſaniem iſtam, natura, quâ data porta, vult amandare à ſe, vnde puſtulas in lingua & eryſipelata, excitat in vultu. Immo longiùs propelleret ſi poſſet, & ſi viarum beneficio ac fauore iuuaretur. Quò pertinet commemorabilis hiſtoria Metrophanti filij. Hic in capite percuſſus eſt ab alio puero idque oſtraco, duodecima die febricitauit. Occaſio fuit quod cum partes circa vlcus detergeret, perfrixit: labia ſtatim ſunt eleuata, cutis vlteriùs ab vlcere attenuata eſt; cum autem ſectus eſſet non tardè, pus non effluxit, leuationem non ſenſit. Iuxta aurem videbatur ſuppu-

*Lib. de vulner. cap. lib. de locis in homine.*

*Hippocr. 4. Epid.*

rari, & in maxilla dextra (circa dextram enim vlcus erat) “ tamen hoc ſuppuratum non eſt, ſed citò dexter humerus “ ſuppuratus eſt: mortuus eſt circa 24 diem. Non eſt reſolutus parte dextra quæ affecta erat, non conuulſus oppoſitâ: Quia natura adhuc potens κατ' ἴξιν, excuſſit & depoſuit in humerum partem materiei. Ac Hippocrates aliam ſuperiori attexuit hiſtoriam eius qui aurem doluit, deinde factus eſt ἄφωνος, & dextrarum partium impotens. A ſiniſtris diſtortus eſt ſiniſter oculus grauiter dolens, collum quoque induruit. Hæc hiſtoria aliquid aſſimile habet ei quæſtioni in qua laboramus. Nam cum dextra auris dextræque partes laboraſſent, ἀκράτεια quæ eſt germana & affinis παραλύσεως in partes prius laborantes incidit, ἴλλωσις καὶ διαστροφὴ in ſiniſtrum oculum, id eſt, ſiniſtra pars conuulſa eſt. In quo admirabilis eſt motus, inclinatio & conatus Naturæ. Inde colligere eſt in morituris à vulnere capitis partes læſas reſolui ac effœminari: aliàs verò ſanas excuſſa in illas virulenta ſanie diſtorqueri ac conuelli. Natura enim ſemper conatur hoc virus amandare; Vnde vidimus in nobili viro Villanouano, cum media cerebri pars ob ictum concuſſa foret, vnde ſenſim abſceſſus ea parte altus, conceptus ac nutritus eſt, conqueſtum illum de intolerabili dolore eóque fugaci ad vtrumque tempus & frontem, cum tamen ea parte non foret abſceſſus. Vnde id? excuſſa vi naturæ portiuncula tenuioris ſaniei à maiore quadam mole puris medio cerebro contenti, deſectæ & manantis. Et talis ſanies implacabiles dolores excitabat, conuulſiones alioqui ſi in ventriculos cerebri immigraſſet, prouocatura. Vnus enim & idem humor varia edit ſymptomata pro variis partibus quas obſidet & occupat. Obſeruatione autem dignum eſt quod ille nobilis Villonouanus interiit centeſimo die à læſione & ictu, cum magna oſſis frontis pars abſceſſiſſet, & vulnus ſolidatum fuiſſet. Interiit enim ab abſceſſu cerebri. Abſceſſus autem à concuſſione erat. Mirum cur abſceſſus cerebri non illum ſuſtulerit citius. Diximus alio loco cerebrum, quia ſedes eſt humidi & frigidi, ipſum per ſe non facilè inflammari ex Hippocratis ſententia: Item in partibus carnoſis & humidis facilè & inflammationem & cancrum ab atrâ & adurente bile concipi: non facilè autem in cerebro, quia temperamentum frigidum & humidum reſiſtit. Id quod Aphrodiſæus accuratè explicauit. Et non ita pridem

4. Epid.

in Collega nostro, qui abscessu in simo hepatis concepto, febre lenta extabuit, idem obseruauimus. Nam cum simum hepatis abscessu detineretur, dolores etiamnum sentiebat circum membranas hypochondrio dextro obtentas. Vnde hoc? per cœcos ductus resudabat ichor acer à simo hepatis in gibbum, & ab hoc in vicinas membranas, & in diaphragma ipsum, ibi dolores acerrimos concitans.

At obiiciat quis. Si illa sanies in dextra parte cerebri continebatur, cur non priùs conuulsionem in parte laborante excitabat, & non paralysin partis læsæ, conuulsionem autem sanæ afflictis iam rebus prostratáque Natura? Facultas enim partis læsæ nondum fatigata erat. Sana verò pars facilè sese liberare potest cum omnia eius bona sunt integra, aut parum afflicta. At magnus est naturæ conatus tum cum mors intentatur, & dissolui ea debent quæ nexu admirabili sociata fuerunt ac colligata. Id maximè à Galeno docetur libris de pulsibus, αἱ διοικοῦσαι δυνάμεις τὸ σῶμα, ἀνάγκης τινος καταλαβούσης, σφοδρότερον ἐνεργοῦσι. Loquitur de pulsu qui desperatis animam agentibus Medicos fallit, quia tum editur maiore appulsu venæ micantis. Natura enim conatur quasi pugnam instaurare. Et hic bonus pulsus fallax est, & tantùm extremi naturæ conatus signum. Vnde illud antiqui authoris:

„ *Acerrima est virtus quam vltima necessitas excutit.*

Maximè verò elucent terrifica symptomata, si corpus validius est florens ac iuuenile. Id quod vulgus satis aptè enuntiat cum hunc aut illum vi violentiáque mori dicit. Causa enim morbi morbúsque inferiora viribus videntur, sed tandem eas externunt vel prosternunt. Immò etiam nemo ferè sine conuulsione mori dicitur, præsertim si quid est quod resistat. In febre lenta nil est criticum sæpè, quia nulla irritatio, nulla lucta quæ certamen decernat, nulla maior vis & impressio, vnde sensim & ferè ἀλύπως ægri extabescunt & consumuntur. Ignis enim tandem defectu pabuli ἀποσβέννυται: iuxta sententiam Hippocr. Hominis anima semper producitur (Græcè ἀεὶ φύεται, id est, λέγουσί τινες, τελευτᾶται, & alio loco, αὐξάνεται) vsque ad mortem, sin igne incandeat ac deflagret, vna cum morbo & anima corpus depascitur. (Quidam τὸ φύεται explicant, id est, anima incumbit in augendo, coquen-

*Part. 5. sect. 5. lib. 6. Epid. Hippo. 1. de diat.*

do, ſecernendo.) Alij maiore vi moriuntur, vnde Tull. Omnis conglutinatio recens ægrè, inueterata facilè diuellitur. Hæc autem fiunt cum inæqualiter partes afficiuntur, cúmque pars vna grauiter affligitur, aliæ partes ferè ſunt immunes, aut leuiſſimè afficiuntur. Tantò autem magis id fit, quantò pars exquiſitiùs ſentit. Id quod in vulnere capitis contingit. Nam exigua ſanies, in anguſta paruáque capitis parte concluſa, tanti eſt momenti vt corpus conſumat ac diſſoluat, reliquis partibus integris & intaminatis. Id quod non faciat vicecupla portio saniei in alia parte. Adeo magni eſt momenti arx illa rationis & animæ tribunal. Et Galen. rationem reddens cur qui repentè capite dolent mutíque & ſtertentes redduntur, intra dies ſeptem pereant, ita ait; Partes principes non diu ferunt fortes ſimul ac diuturnas paſſiones, etiamſi ad ſenſum exiguæ videantur: vnde illud; Nullum capitis vulnus leuiter contemni debet? Et alio loco Hippocr. Parua cauſa medelis remediiſque exoluitur niſi ſi quid circa locum partémque principem laboret. Quò pertinet, ne quis decipiatur more vulgi magnitudine cuiuſpiam rei, præclarum illud Galeni multa in Medicina ſunt, quæ licet grauiora eſſe videantur, mitiora tamen reuerà & minùs formidanda exiſtant. Grauiora enim ſunt ea in quibus maiores ſympathiæ, & conſenſus eueniunt. Nam quæ nullam cum pręcipuis partibus ſympathiam afferunt, ſed per ſe ipſa iudicationem faciunt (Græcè καθ' ἑαυτὰ τὴν κρίσιν ποιέουσι) minùs ſunt pernicioſa, licet vehementiora eſſe videantur. Alia enim grauia ſunt τῇ φαντασίᾳ, alia τῇ δυνάμει. Illud præclaro exemplo innóteſcit ſumpto à fractura coſtarum, aut contuſione earundem: Ita Galenus, fracturæ quidem coſtarum cum ſimplices ſunt & ſolæ ſpeciem grauioris contuſionis præſe ferunt, vi tamen ſunt mitiores, & abſque periculo curantur. Malè textus Latinus factus eſt, & ferè ſine ſenſu: Verba Græca ſunt, τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν, ὅταν ἁπλᾶ καὶ μόνα γένηται, τὴν μὲν φαντασίαν χαλεπωτέραν τῆς περιθλάσεως ἔχει, τῇ δυνάμει δὲ ἐπιεικεστέραν: id eſt, fracturæ coſtarum ſimplices & ſolæ, ſpeciem quidem difficiliorem & periculoſiorem habent quàm contuſiones ipſæ, tamen vi & facultate mitiorem, id eſt, κατάγματα πλευρῶν τῇ φαντασίᾳ χαλεπώτερά εἰσιν περιθλάσεως, ἀλλὰ τῇ δυνάμει ἐπιεικέστερά εἰσι. Nam cum intrò impellitur fracta

*Cicero in Catone maio.*

*Com. ad Aphor. 51 lib 6.*

*Lib. de vulner. cap.*

*Galenus Comm. ad part. 54. li. 3. de artic.*

*Galenus ibid.*

Textus deprauatus.

costa, aut contusa est, non iam simplex est affectio, plúsque periculi affert contusio, quia communicatur pulmoni, quàm fractura ipsa. Adeo magni est momenti cum aliis partibus sympathia, iis præsertim quæ principem in corpore locum sortiuntur. Illud elegantissimè Latinâ linguâ explicauit Celsus. Dum enim oculorum morbos à morbis aurium distinguit, quoniam vtraque pars vt est affinis cerebro, ita affinitate malorum & simptomaton idem cerebrum videretur attingere, ita scripsit; Aurium vsum proximum à luminibus nobis natura dedit: sed in auribus aliquantò maius periculum est. Nam vitia oculorum intra ipsos nocent, aurium inflammationes doloresque, interdum etiam ad dementiam mortémque præcipitant. Nam cum cerebro communicatio fit. Nota formam loquendi, vitia intra ipsos oculos nocere, id est, aliò malum non transfertur, & Crisis intra eos fit, quod Hippocrates, vt suprà dixit, vocat ἔχειν τὴν κρίσιν (non κρᾶσιν, vt legitur malè in textu Basiliensi) καθ' ἑαυτά. Itaque vt concludam tandem multa sunt quæ φαντασίᾳ grauissima esse videntur, quæ tamen τῇ δυνάμει mitiora sunt: vt contra multa quæ per se exigua, & κατὰ τὴν φαντασίαν videntur, quæ tamen multùm periculi neglecta sunt creatura. Quod Hippocrates obseruauit dum explicat morbos qui plerisque contigerunt, glabritiem capitis & menti ossium denudationem & casum, hæc autem quibusdam sine febre; deinde subdit, ἦν δὲ ταῦτα φοβερώτερα ἢ κακίω, non autem καὶ κακίω, vt malè in codice basiliensi: id est, τῇ φαντασίᾳ formidanda erant, sed κατὰ τὴν δύναμιν, periculi erant expertia. Hæc eò pertinent vt adhibita iudicij norma, & rerum natura diligenter inspecta ac indagata, non ad sensum res æstimemus, sed rem à re & morbum à morbo accurratè distinguamus.

Celsus cap. 7. lib. 6.

Part. 22. sect. 3. lib. 3. Epid.

Diximus ante (vt reditus fiat vnde digressio, exigua puris parte in abscessu particulæ cerebri collecta, mortis necessitatem ingruere: vnde fortè alia pars cerebri integra contra vim mortis sese opponens, trahenti fato (vt ita dicam) cedere non velit. Sic cum vna pars extremè laboret, altera tuta sit, vt sequatur partium alioqui integrarum dissolutio, præsertim in iunioribus, cum febris tantum quædam symptomatica fit, id sine maiore quadam vi & renixu fieri non potest. Et hanc conuulsionis partis sanæ occasionem quidam affirmant. Vi-

dimus seruulum quendam annos natum tredecim capite sauciatum idque hyeme: hunc grauissima comitata sunt symptomata, quæ moriendi necessitatem attulerunt. Cum eius hera sumptuum metu chirurgos aduocare nollet, ignorans quanti momenti hoc in capite vulnusculum foret, muliebria quædam & anilia medicamenta applicauit. Fissum erat os, & explorando chirurgi post duodecimum diem cognôrunt, serráque opus esse renuntiarunt. Hi contumeliâ affecti sunt, quòd carnificum more ægrum excruciare & crudeliter tractare vellent, cum tamen toti in misselli salutem incumberent. Existimabat hera eos rem paruam attollere, quo plus proficere viderentur, & plus nummorum emungerent. Tandem illius inhumanitatis fructus in caput miseri ægri redundauit. Nam cum præiudicata ignaræ mulierculæ opinio, & pecunia præposita fuisset clamantis ægri saluti, funestus exitus piaculo dignus est insecutus. Vulnus enim sanabile, inhumanitas illius insanabile reddidit. Mors cita non fuit, quòd hyems, quod florens ætate foret. Mirum est, immo omni opinione maius quod contigit. Nam octauo ante obitum die, & sequentibus, de incredibili partium, aliarum post alias, dolore conquerebatur. Mox pes dolebat, deinde præeunte isto immani dolore, pars emortua elanguebat. Sequenti die crus idem patiebatur: & sic singulæ partes, aliæ post aliàs extinctæ sunt ac demortuæ. Præcesserunt & (σπασμοὶ) conuulsionibus similes. Sic duodecies penè mortuus (nam vim ipsius dissolutionis & mortis singula quæque pars pertulerat) tandem consumptus & mortuus est: & τῶν πόνων χρονίων καὶ ἰσχυροτάτων ὄφελος ὁ θάνατος, vt loquitur Hippocr. Nec eiulatus, nec lamenta homunculi diremptum violentum singularum partium patientis auaræ mulierculæ animum mollire ac flectere potuerunt. Et ita viuus (vt vulgus loquitur) mortuus est. Idem penè contigit nobili mulieri. Huic cum obortus tumor foret in mala dextra, discuti non potuit: tandem ad suppuratum venit. Id quod effluebat tetri erat odoris. Interna per os fuit eruptio. De applicando foris cauterio cogitabatur. Mulieres vt amantes sunt sui, & cura cultus sui quia eripi non potest, impetrari ab iis id nequiuit. Pus suppressum. Tandem, cum sat benè haberet videretur, repentè in genu dolor incredibilis ortus est, hinc horror, hinc repen-

*Hippocr. lib. de vulnerib. cap.*

*Celsus*

tina mors. Vnde dolor tam repentinus? Quid pro foribus mors erat, & in coniugis sui sinu repentè extincta est. An à maxillis ad genu ipsum vis maligna morbi se inclinauit eò materiâ translatâ? Nequaquam verò. Sed quia vi extingui emorique partes oportuit quæ spiritu, sanguine & vitâ plenæ erant. Nec enim nouum est ante obitum, cum iam in propinquo mors est nescio quos dolores inenarrabiles & inexplicabiles excitari, de quibus ægri queruntur, vel quòd tales actu dolores sint, vel quòd ægroti comminiscantur. Id obseruauit Celsus, & ex antiquissimis scriptoribus desumpsit. Verba eius sunt cum signa proximè aduenientis mortis explicauit: Dolores etiam circa coxas & inferiores partes orti, si ad viscera, id est ad ilia vel diaphragma transierunt, subitóque desierunt, mortem subesse testantur, magisque, si alia signa accesserunt. Duobus his exemplis patet conuulsionem, tremorem, immaneisque dolores sequi aliquando cum febris non est insignis (nam tunc hominem facilè consumit) cum ætas florens iuuenileque corpus est, & satis exiguum vulnus, quod negligentia lethale est. Et tamen non videtur homini necando satis. Nam non nisi vi quadam corpus dissoluitur. Vulgus ita loquitur, hic corde sano existente interit. Sic fieri potest vt sanæ partes præsentientes quodammodo dissolutionem sui, conuellantur, non translatâ fortè materia à læsa parte iam occumbente, non consumptione spiritus ab inflammatione, sed quia parti sanæ est pereundum, & violenta partium dissolutio & diremptio subeunda. Id quod concussione, horrore, distentione, conuulsione, tanquam extremis præsidiis nititur assequi. Vnde patet eos qui peste intereunt, cum facultatibus reliquis integris, vitalis vim patitur, quodam horrore perhorrendo & vehementissimo prehendi, & sic repentè interire. Et quidam alij, tum cum mors ipsis hæret præcordiis, seipsis validiores, vegetiores cibique appetentiores redduntur. Imo omnia agunt quæ & sani ipsi. Id quod extremi Naturę conatus signum est. Maximè verò id fit cum pars princeps laborat, superstite aliarum partium & sensu & integritate. Id autem non in omnibus cernitur, cum quidam sensim intereant, alij non nisi vi quadam, & cum acerrimæ virtutis residentis significatione. Id quod Aristotel. explicauit. Leuibus morbis in senectute obortis citò animantia

*Arist. li. de Resp.*

mantia

mantia moriuntur. Nam quia tum exiguus calor est, cum in " diuturna vita plurimùm sit exhaustus, quæcumque partis con- " tentio adhibeatur, celeriter extinguitur, vt si tenuis & mo- " dica in eo flamma inesset quæ paruo impulsu restingueretur: " ob eámque causam sine dolore est ea mors quæ in senectute " obrepit. Senes enim moriuntur sine maiore impulsu, nec " animi dissolutionem, atque discessum à corpore sentiunt. "

Nunc duas illas coniecturas expendamus, priorem de secretione & separatione eius quod viuit, ab eo quod elanguescit, tabescit ac emoritur. Posteriorem, de specie quadam κρίσεως. Iste enim vltimus naturæ conatus in conuulsione, præsente languore ac paralysi partis læsæ, κρίσεως æmulus est. Nunc de priore quam tamen paulò antè degustauimus. Hippocrates disputans de secessu ossis læsi & squallidi ab osse viuo ac humido ita scripsit: Os quod discedere debet tunc discedit cum plurimùm exangue factum est. Resiccatur enim " sanguis in osse & tempore & medicamentis. Et quod quam- " primum exaruit, ipsum discesserit à reliquo osse viuo & san- " guinem habente, id constat, &c. Idem & alio loco vt antè diximus. Est enim credibile si carnes sunt ὁλκοί, id est, attrahunt familiarem naturæ suæ succum: & si raro spirans, vt loquitur alio loco, attrahit ad se sanguinem, cur non expellet id quod naturæ suæ contrarium est? vnde id quod est sanguine vber, spirans, viuens, fugat & amandat à se id quod contrario modo affectum est. Itaque si os viuum id fugat & reiicit quod euanidum est, & emortuum, cur non pars capitis cerebríue illæsa, sana, viuens & spiritu turgens alteram partem velut sphacelo & marcore affectam fugare conabitur, vt ab ea discedat ac diuellatur? Id quod motu extraordinario ac critico conatur efficere. Et quia moriendi necessitas adest, id motu concussiuo aut conuulsiuo (quia alia ratio deest) facere annititur. Quod dum frustrà facit, rebus conclamatis, sic conuulsum animans occumbit. Si ratione exonerationis saniei à parte læsa in sanam id fieret, id potius alio tempore, & non expectaret natura tempus ipsius mortis ad exclusionem materiei virulentæ in partem sanam. Docuimus ante erysipelas in facie salutariter apparere, vt quasi excusso ichore vulnus purius existat.

*Lib. de vulner. capitis.*

*Lib. de locis in homine. Sectio. 6. lib. 6. Epid. Lib. de natura pueri.*

Altera coniectura de specie κρίσεως est persequenda. Non

est nouum vt conuulsiones, maniæ, furores aliquando circa crises fiant. Immò quod mirum μανία per ἔκςασιν soluitur, licet ἔκςασις sit velut mania aucta Hippocrati. Quoniam, ait " Galen. ex vehementi motu causarum furorem faciuntium, so- " lutio cum ratione & iure consequitur: vt in morbis acutis vehementissima symptomata bonas crises efficiunt. Et alio loco. Furiosis conuulsio accedens, morbum exoluit. Sic materia collecta in cerebro, aut quæ in membranam resudauit, dum instante morte vi naturæ, tanquam extremo conatu diffunditur in partes vicinas, conuulsionem afferre potest partis sanæ. Quanquam sine affluxu illius materiei per sympathiam, præsertim dum diremptionis istarum partium naturalium necessitas adest, conuulsio potest contingere vt pluribus ante demonstratum est. Et id quodammodo criticum est. Id verò maximè euenit si corpus iuuenile, non vi febris consumptum, vt ad motum contra naturam ciendum vires supersint; multò verò magis si stimulus aliquis sit, aut sanies, aut aura venenata. Quanquam non credibile quin ratione viciniæ tetro vapore pars sana afficiatur, sed cur inconuulsa ad tempus mortis maneat, id opus, hic labor est. Non omittenda est historia cuiusdam qui nephriticus cum esset laborauit suppressione vrinæ. Tandem interiit. Omnino suppressa erat vrina, & tamen ren tantum vnus calculo erat occupatus. Cur alter non obstructus suo deerat officio? Nam eò natura corpus geminum est architectata. Id ratione consensus euenisse credebant: vt integer ren laboraret κτ' συμβεβηκὸς, ratione alterius ægrotantis renis: & ob istum consensum suum deserebat officium. Multò magis id cerebro contingere potest. Magna est illa vis consensus partium, vt sana in alterius læsæ contagionem occulta quadam vi trahatur. Nec id tam facit communicatio ichoris quam intimus is consensus & harmonia partium, vt natura in extremo illo conatu, tanquam reliquas naufragij tabulas collectura, conuulsionem moliatur. Quicquid enim in sanis partibus viuit & spirat tanquam dissolutionis nescium & mortem naturæ inimicam fugiens, obsistit, reluctatur, & dissidij ingruentem necessitatem amandare conatur. Conuulsio videtur opus ipsius naturæ, quanquam Galenus solius morbi symptoma esse contendit. Et tamen eandem conuulsionem in apoplexia & paraplegia commendat, quod ea vtilitas non

Apho. 5. lib. 7.

In Coac.

mediocris consequatur. In morte autem κέλσις quædam est, si nomen κελσέως latius extenditur, & τ͂ λύσιν significat. Si victa ac triumphata natura, nullus maior cietur motus, si vires sint æquales, & natura supersit, aliqua ratione id quod molestum est nititur excutere, id autem concussio aut conuulsio facit.

Com. ad part. 27. lib. 4. acut. ad part. 26. li. 5. Prorrh.

Sed & quærat quis, cum lethale est vulnus capitis an necesse malum communicari cerebro siue id fiat per simplicem consensum, aut per depositionem & exclusionem materiei à læsâ parte in sanam, aut κτ̀ τὴν διαδοχὴν, ipsius partis sanæ, præsertim cum imbecillior incipit fieri? Aliquando verò fissum non est cranium nec læsum vllo modo: aliquando fissum, & ni modiolus tempore adhibeatur, periculum adest. Aliquando illæso cranio, leuiter contusa carne, cerebrum intus est concussum. Hippocrates cum nullum vulnus negligi monet, id etiam cranio ad carnem superpositam referendum putat. Nostra enim sæcula obseruarunt temporis quandam constitutionem in qua leuiter capite læsi, licet pericranium ipsum ab externa causa læsum non foret, peribant. Ideo Hippocr. Cauendum (ait) ne quid mali ossi accidat ex malè curata carne. Nam & perforato ossi, & aliàs nudato, sano tamen, & si læsionem ex telo habeat, & tamen sanum putetur, periculum magis imminet ne suppuret, etiamsi aliàs futurum non esset. Inflammata enim carne os ipsum flammam concipit, & cum osse mala quæ carni insunt communicantur, vnde periculum. Et licet à telo os sit intactum, ratione malæ curatę carnis, coafficitur, hinc conuulsio, hinc mors. Perspirat enim & conspirat totum corpus: & qualitas per os communicatur. Quod sæpè occultè & λαθραίως fieri solet. Nam experientia obseruatum est innumeros à morbis cerebri post conuulsiones & concussiones interiisse, quorum in cerebro per anatomen nil videre contigit quod terrifici symptomatis causa extitisset. Et id plerósque fefellit ratos se aliquid ἀξιόλογον, reperire posse in cerebro laborantium extinctorum. Adeo occulta sæpè causa conuulsionis, & morbi cerebri aliquid habent θεῖον ἄδηλον ϗ θαυμαςόν. Aliquando in sese lęditur, contunditur, & venæ turgent & rumpuntur. Id quod Neræi filiæ historia patefecit. Hæc in syncipite manu percussa iocô, vertigo, ἄπνοια, febris vehemens, capitis dolor. Septima

Hippocr. lib. de vulner. cap.

5. Epid.

„ circa aurem dextram pus multum. Omnia meliora. Deinde „ febris, ἀναυδία, faciei pars trahebatur, conuulſio, tremor, mors. In cerebro contuſio erat, alioqui læſi cranij Hippocrates meminiſſet. Tantula pars læſa in cerebro, & cauſa morbi mortiſque exigua magni fuit momenti. Vnde Hippoc. lib. de locis in homine, licet minima pars afficiatur, non deſinit & totum corpus affici. Minima corporis pars, ait Hippocrates, omnia habet quæ & maxima. In cerebri affectionibus parua cauſa eſt conſideranda. Ita enim Hippocr. libro de præceptionibus: Parua cauſa remedio facilè exoluitur, niſi ſi quid circa locum præcipuum afficiatur. At Cerebrum principatum habet. Mirum tamen eſt cum principatum obtineat, & ſitum ſuperum, qui tot congerat excrementa, & tot morbos experiatur. Id quod lib. de Glandulis Hippocr. declarat. Et Hippocr. 4. de morbis, ſplenem (partem imbecillimam) & caput in eadem claſſe partium morboſarum reponit. Rationes eò loci ſunt requirendæ. Nec abs re id eſt conſiderandum. Si in ſyncipite malum erat, cur non vtrâque parte conuellebatur, nec enim magis dextræ quam ſiniſtræ meminit antiquus magiſter. Quod tamen aliàs factum eſt, cum docuit cur in vtramque partem conuulſio inciderit, cum medio capite vulnus extitiſſet. Deinde ſi abſceſſus in dextra parte erat magis, quia ad aurem dextram pus influxit, quare conuellebatur potius dextrâ parte? Eſt enim id in quo laboratur. Nam quâ parte alebatur abſceſſus, eâdem & cauſa mortis, hæc ſtupore elangueſcit, altera pars ſana conuellitur. Et obiter quærat quis an aliud ſit trahi partem, aliud conuelli, ἕλκεσθαι eſt, vt opinor, conuulſionis πρόδρομός τις, & ad τὰς ζυνολκὰς de quibus antè, & quæ veræ conuulſionis ſunt imitatrices atque æmulæ, referri debet. De eo autem obiter.

Ex iis itaque quæ dicta ſunt conſtat conuulſionem & id genus ſymptomaton funeſtorum ſequi non modò ſi ad membranas vulnus penetret, ſed, licet ad pericranium tantùm pertingat. Id autem ex Hippocrate apparet. Si enim malè curetur caro vulnerata, ſubiectum os afficitur. Ac ſi mors aut conuulſio non conſequatur, niſi tabum ipſum, aut ſanies virulenta os primámve tabulam attingat. Oſſis autem vitium, quatenus os eſt, per ſe ea ſymptomata non affert: ſed cum ad alteram membranarum aut virus, aut praua diatheſis per-

uenerit. Dici enim non poteſt quantæ læſiones actionum; quantáque ſymptomata conſequantur minimum vitium partium neruoſarum. Ac de iis omnes, pro ſuo quiſque iudicio, æſtimabunt. Si itaque pericranium aut inciſum fuerit, aut aliter læſum, cuius occaſione aut mors, aut conuulſio eueniat, nil mirum eſſe debet. Nam vel reſoluitur, pars, vel non reſoluitur. Si reſoluitur, quia pericranium continuum eſt, reſolutio vnius partis, partis oppoſitæ conuulſionis author exiſtit. Si non reſoluitur, facilè communicatur virus aut quid ſimile, parti ſanæ. Id quod antè abundè demonſtratum eſt. Nec omittendum illud quod Fallopius animaduertit. Ait enim anatome deprehendiſſe ſe, venas omnes quæ per corium diſſeminantur, quacumque in parte fuerint, ita inter ſe communicare, vt venæ dextrarum partium, ſiniſtrarum venis continua ſerie copulentur. Vnde dextrarum cum ſiniſtris magnus eſt conſenſus, quod vaſorum ſocietas intercedat. Accedit quod minimè ſit explicabilis conſenſus partium cum partibus aliis. Id quod in hyſtericis affectionibus apparet. Id quod in fractura calcis quam conuulſio ſequitur, cernere eſt. Id quod in menſtruorum motu periodico clarum eſt, præſertim cùm laborioſiùs emouentur, clarum exiſtit. Pluribus id non licet explicare, cum antè pleniùs diſputatum ſit.

Ac denuò (vt aliquid tandem conſtituatur) rationes ſuprà adductas expendere neceſſe habeo. Ac de primà quidem ratione. Rata quidem multa ſunt, ſed exploranda denuò. Conſentaneum videtur vt dextra potiùs pars, ſi læſa ſit, conuellatur, quàm ſiniſtra quæ illæſa eſt. Galenus id expreſſiſſe videtur explicans illud; Conuulſio ex vulnere lethalis: Ex vulneribus fiunt conuulſiones ratione ſequentis ipſa vulnera inflammationis cum partes neruoſas attigerit. Et primùm conuelli videntur quæ è directo ſunt partium inflammatione laborantium; deinde poſtquàm cerebrum quod principium eſt attigerit inflammatio ad totum extenditur corpus. Textus Græcus ſubobſcurior videtur. Nomen enim πάθος in Greco coniungitur cum verbo ἅψηται, vt ſit hic ſenſus; Si affectio cerebrum attingat. In Latino verò iungitur vox πάθος, cum verbo ἐκτείνεσθαι, vt ſit hic ſenſus, affectio ad totum corpus extenditur. Vidi iuuenem annorum vigentium ſaucium oculo dextro fracta orbita à primo ſtatim die ἄφω-

*Apho. 3. lib. 5.*

vor, conuulſum dextro brachio, & femore, reſolutis ſiniſtro brachio & femore per vndecim dies, tandem interiiſſe. Diſſecto capite cerebrum dextrum totum fuit purulentum, ſiniſtrum plenum ſeroſa pituita. Cuius quidem rei rationem reddere videtur Galen. Com. ad part. II. lib. I. Prorrh. Vt in externis partibus affectiones incipiunt, & non totæ vel inflammantur, vel intument: ita cerebrum cùm inſignem magnitudinem habeat, multáſque neruorum propagines, phlegmonem eius aliàs ab aliis incipere oportet. Qua verò parte affectum fuerit, & neruorum propagines affici conuenit. Porrò Galenus loco ſuprà commemorato aſſerit neceſſum eſſe vt conuulſio primò partem affectam vulneratámque afficiat. Deinde ſi inflammatio cerebrum attigerit, cùm æquè vires ſuas infundat in dextras & ſiniſtras partes, non potiùs dextra quàm ſiniſtra pars conuellitur. In quo prima ratio iacet & deſtruitur, qua dicebatur conuelli partem ſanam ob conſumptionem ſpiritus & ſanguinis vi inflammationis quæ partem læſam afflixit. Quare ergò non conuellebatur priùs pars læſa vi inflammationis? Eſt enim credibilius, ſiquidem inflammatio conuellendi cauſa eſt, eam conuulſionem contingere debuiſſe tum cùm inflammatio vigebat, quàm cum inclinauit & deferbuit, vt ἐμπύρευμα tantùm relinquatur. Et ſi valet authoritas Galeni, cum ipſa pars per ſe inflammetur, cum partes neruoſæ aut membranoſæ afficiantur, ſana pars non conuelletur, ſed læſa & vulnerata. Duo enim hæc vſuueniunt, prius, quod partium neruoſarum inflammationem conuulſio conſequatur. Vnde Galenus negat in articulari morbo neruorum, membranarúmve inflammationem eſſe, quia non adſit conuulſio. Pauci enim aut nulli arthritici conuelli viſi ſunt. Poſterius, quòd natura ligamenti, chordæ, & nerui tardiùs inflammetur, ſemel autem conceptam inflammationem non facilè deponat. Et Hippocrates lib. de Carnibus; Cerebrum ſedes eſt & metropolis frigidi & glutinoſi; Ideò quia minimùm pinguitudinis habet, glutinoſi verò plurimum à calido non exuritur. Vbi enim glutinoſum affuerit frigido, citra pinguitudinem, exuri non vult, ſed tempore caleſcens congelatur. Sic tardè cerebrum inflammatur ſi Hippocratis ratio valebit. Eodem pertinet & illud quod ab Aphrodiſeo ſcriptum eſt; Cur atra bilis in mamma & crure

*Deſtruitur prima ratio.*

*Com. ad Aph. 49 lib. 6.*

cancrum faciat, in cerebro nequaquam. Est eo loci præclara demonstratio, & huc pertinens valde. Legatur locus Probl. 90. lib. 1. Ex quibus fortè colligimus in vulneribus capitis aut non esse inflammationem positiuam (vt ita dicam) membranarum, ea enim conuulsionem afferret, & sic læsa pars potiùs conuelleretur. Aut si est inflammatio non initio vulnerationis contingit. Tamen cùm pars sana conuellitur, tum viget inflammatio in parte sauciatâ, cuius occasione sana coafficitur & attrahitur. Hinc resolutio læsæ partis, & contractio illæsæ. Sed quî pars læsa inflammata non ipsa per se contrahatur & conuellatur, non autem resoluatur? Inflammatio enim non resoluit sed contendit & contrahit: & pars inflammata seipsa fit astrictior. Nisi quis dixerit necessum esse vt tum cum pars læsa inflammatur, sana retrahatur propter læsæ partis astrictionem & collectionem. Tribus enim modis conuulsio κτ' τὴν ζυμπάθειαν contingit, illæsis partibus quæ conuelluntur. Vocat autem Galen. τὰς τάσεις τ̃ ζυμπαθείων causas αἳ τάσεις autem dicuntur cum vel aponeurosis, vel neruus à parte vna in aliam pertinet, & dum tenditur, pars etiam sana afficitur per sympathiam ob generis similitudinem & continuitatem partium. Est & quędam communis totius corporis τάσις, quia velut membrana obtenditur continua toti corpori, quæ cum afficitur pariter æqualitérque totum corpus afficitur, vt in febre quam ὀςὀκοπον vocant. Primò, cum resolutus est musculus congener, tunc enim oppositus musculus conuellitur. Secundò, cum oppositus musculus extenditur. Tertiò, cum id quod sanum est, ab eo quod continuum est & proximum, attrahitur, vt in vteri secessionibus contingit (meliùs Græcè, ὡς ἐπὶ τῶν τ̃ ὑςέρας μετασάσεων, in Basiliensi codice ineptè legitur, ὑςέρας μετασάσεων) Ad tertium autem modum id de quo nunc disputatur, referetur. Id enim quod sanum est, id est, pars cerebri sana, attrahitur à parte læsâ & inflammatâ. Sed hîc obiter monendum an hic tertius modus conuenire possit cerebro cum continuum non sit, sed in duas diuisum partes, an continuum dici possit καταχρηστικῶς, continuum tamen ob neruos à parte vna in alteram propagatos. Et hęc quæstio commemorabilis est & hic maximè pertinens. Dicebamus paulò antè (inde enim digressio facta est) quia pars inflammata astringitur & se col-

*Galen. Com. ad par. 104 lib. 3. de artic.*

ligit, ideo ſana trahitur adduciturque, vnde conuellendi occaſio. Et ideò quis facilè credat conuulſionem & paralyſin diuerſarum partium contingere poſſe tanquam ſymptomata ἐπιγενόμενα, διὰ τὴν αὔξησιν, & propagationem cauſæ morbificæ, maximè cum ad membranas ipſius cerebri labes peruenit. Quod ſi primis diebus membrana ipſa inflammaretur, conuulſio idem in tempus incideret. Et quando conuulſio incidit, per auctionem cauſæ morbum faciuntis id fit, quod ἐπιγένεσιν vocant. Mille enim locis verbum τὸ ἐπιγενὲς ſignificat. Et quia partes neruoſæ, vt antè dictum eſt, non ita facilè inflammantur, nec aucti morbi vis ad membranas ſe vertit, ideò non ita initio conuulſiones eueniunt. Immò initio ne tantilla quidem febris eſt. Itaque conuulſio potiùs aderit cum ſumma ſunt omnia, & poſt vigorem inflammationis, non quidem inflammationis partis læſæ, ſed partium ſanarum, & in conſenſum vocatarum, vt membranarum cerebri, aut ipſius cerebri. Quod cum citò non eueniat, nec conuulſio ſtatim oborietur. Quanquam vrget Galeni auctoritas. Vult enim in vulneribus conuulſionem ſequi ex inflammatione, eámque partium eſſe inflammatarum. Ac dicere partes inflammatas primùm non inflammari abſurdius eſt, & non proinde conuelli partes è directo poſitas, id quod placet Galeno. Si enim læſa pars παραλύεται, & illæſa conuellitur, vel eſt inflammatio, vel non. Si inflammatio, cur potius reſoluitur & elanguet? Contra enim trahi tendíque vi inflammationis debet. Si eſt inflammatio maior, non quidem initio, ſed cum viget malum, ſymptomata quoque ſui generis edet. Et tamen conuulſio accidere videtur cum omnia deferbuêre, & cum inflammatio deſæuiit; Quid enim παράλυσις, aliud annotat quam νέκρωσιν, λύσιν, σφάκελον, & ἀναστοιχείωσιν, vt loquitur Galenus, partis ad paralyſin tendentis? Ergo non eſt credibile vi inflammationis conuelli partem, cùm pars ſana ab inflammatione ſit tuta, & ſi ob partem læſam inflammatam id eueniat in tempus vigoris potius incidet. Quod de phreniticis quæri poteſt. Si conuellantur, an non potius in vigore morbi, & cum inflammationis ſumma ſunt omnia: Symptomata enim tunc elucent, & maior eſt naturæ conatus, & oppugnatio cauſæ morbum fouentis? Niſi quis dicat conuelli

potiùs

potiùs instante morte cum non iam ampliùs alteratio sit, sed alienatio temperamenti partis. De quo paulò post. Obiter vnum animaduertemus. Si conuellitur pars sana, aut conuulsionis causam habet, vt virus, aut reipsa inflammationem, aut non habet. Si non habet, contingit tantùm ex euentu, nempè ratione resolutæ partis alterius. (Sed qua ratione pars altera resoluatur dictum est) aut quia consumptionem sui spiritus & sanguinis contractam præ inflammatione partis sauciatæ, pars sana persentiscit. Si verò causam habet in se, aut inflammationem, aut virus depositum, quâ vi deponitur virus! Est enim resoluta pars malè affecta. At resoluta pars non habet potentiam depellendæ saniei virulentæ. Nisi dicamus διὰ τῆς διαδοχὴν id fieri, vel partem sanam, iam extinctâ alterâ, infirmam reddi, vel attrahere virus: aut id fieri per contagium; vnde teter vapor conuulsionis causa esse potest. Et si surgentibus & summissis vaporibus è visceribus ipsis, conuulsiones, & id genus alia cerebro contingunt, quid? cum domi, id est, in cerebro ipso mali labes nutritur, alitur ac concipitur? Id autem persentiscit potius pars sana, vt pote nondum defecta & languida facta: læsa non id sentit vt potè infecta, contaminata, resolui iam prona per facultatis extinctionem, per ἀναστοιχείωσιν, & ἀναισθησίαν. Sequitur ergo vt pars altera sana (sana autem ὁμωνυμῶς dicetur.) sentiens istud virus, & frustrà depellere adnitens (cum ad extrema iam processum sit) conuellatur. Id quod probabile videtur. Si itaque pars læsa exoluitur, videtur ab omnibus grauiter peccari qui in vulneribus capitis curandis versantur. Nam si cui vulnus infligitur vulnus parte detrâ, initio ad reuulsionem ex eâdem parte laxatâ percussâque vena sanguis detrahi solet. Et increscente dolore auctisque symptomatis, ex cephalica eiusdem lateris labotantis detractio fit. Quod paulò imprudentiùs fieri videtur. Si enim ita frequenter pars laborans aperta vena exinanitur, dum vulneris ratio habetur, tantumdem de partis viribus, euacuato spiritu & sanguine, detrahitur. Hinc maior occasio inducendæ paralyseos. Itaque è re futurum magis videtur, si in opposita parte laxetur vena. Sed hæc ad methodum medendi pertinent: quæ ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ animaduertisse non pigebit.

Atque inter disputandum duo proposita sunt quæ, ne series

ordoque rerum perturbaretur, diligentiùs non fuerunt diſcuſſa, prius eſt, dum diximus phreniticos inſtante morte conuelli potiùs, quam cum inflammatio ſumma eſt. Poſterius, quod Gal. exiſtimat ex vulnere conuulſionem contingere ob inflammationem: nos autem & inflammationem cauſam eſſe putamus, & reiectionem depoſitionémque materiei virulentæ in partem aliquam. Miror enim cur Gale. hanc vnam cauſam, nempe inflammationem, ſtatuat conuulſionis, cum pars aliqua vulnerata eſt. Quaſi verò ex alia occaſione naſci non poſſit. Melius, meo iudicio Hippocrates; Euaneſcente, ait, tumore in vlceribus „ conuulſiones contingunt: contra, quibus tumores in vlceri- „ bus oboriuntur, rarò conuelluntur. Galenus in commento „ tum conuelli ait cum vlcera vel magnitudinem effatu dignam „ aſſumpſerint, vel κακοήθειαν τινὰ, & cum ad iis partibus vlce- „ ratis humor tumoris autor ad partem aliquam primariam per μετάστασιν ſe inclinauerit. Sic in parte dextrâ cerebri œdema aliquod conceptum eſſe poteſt ratione vulneris, quod diſparens; tranſlato aliô humore, conuellendi occaſio exiſtit. Vt autem id fiat, repentinum quendam motum καὶ ῥοπὴν fieri oportet. Et ſapienter Hippocrates vtitur verbo ἐξαίφνης ἀφανίζεσθαι. Qua ratione non videtur ſatis probare illud Hippocr. τὰ ἐπώδυνα ἀκρίτως καταμολυνθέντα, φλαῦρα, καταμολύνεσθαι, eſt λύεσθαι κατὰ βραχύ: id eſt, ſenſim ſolui, vt ſenſim humor transferatur. Et vult multò meliùs id dici poſſe ſi adiiciatur, ἐξαίφνης ἀφανισθέντος χυμοῦ, vt ſit ſubita emotio & μετάστασις, humoris dolorificam διάθεσιν committentis. Et ita addit, Id quod „ huic inſtituto accommodatum eſt, τὸ ἐξαίφνης ἀφανισθῆναι τὰς „ ὀδυνηρὰς διαθέσεις, ἄνευ τοῦ καὶ ἄλλοτι μέρος τῶν προφανῶν ἀπόστα- „ σιν γενέσθαι, καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα δηλοῖ τὴν μετάστασιν τῶν λυ- „ πούντων γεγονέναι. Illud, Repente euaneſcere & diſparere diſ- „ poſitiones dolorificas, (id eſt τὰ οἰδήματα καὶ φλεγμονὰς, vt alio loco Galenus explicat) præterquam quod in alia parte manifeſta abſceſſum eſſe docet, etiam ad viſcera ipſa tranſlationem humorum moleſtiam inferentium fieri teſtatur. Sic non videtur probare illud καταμολυνόμενον, vt tarda fiat humorum diſceſſio. Tamen 2. Epid. Videtur per τὸ ἐμολύνθη, ſubitam quandam ſolutionem ſignificare: Ita enim Galen. Com. ad particul. 45. ſectionis 2. lib. 6. Epid. τὸ μολύνεσθαι, vocat τὸ τῆς ὀξείης κινήσεως καὶ μεταβολῆς παυσάμενον καὶ ἀποψυχθέν. Hoc au-

*Com. ad Aph. 2. lib. 5.* — *Aph. 65. lib. 5.* — *Partic. vlt. ſect. 3. Prorr.* — *Com. ad Aphor. 65. li. 5.*

tem videtur contrarium iis quæ hoc loco dicuntur. Tamen potest esse subita cessatio à motu, & tamen vt quod coquebatur, sensim atque sensim disparet. Et reuerà ἀφανίζειν significat subitò cessare, καταμολύνεσθαι sensim vanescere. Ex his apparet non à sola inflammatione conuulsionem in vulneribus euenire, sed translatâ aliò materiâ, non sensim quidem, sed repentè & incitatiore quodam motu.

Nunc de Phreniticorum conuellendi caussis: Diximus antè eos distendi conuellique cum mors in propinquo est, non autem cum inflammationis summa sunt omnia. Quod si verum est, hinc elicias cur conuulsio in vulneribus capitis non tam eueniat cum viget inflammatio alteratúrque pars, quàm cum deferbuit, & partis alienatio iam facta est. Id quod Galenus ex Hippocrate acutissimè docet explicans illud: Desipientiæ obscuræ & blandæ valdè nephriticæ: phrenitides obscuræ sunt quod vulgus Medicorum sæpè lateant. Existimant enim tum homines esse phreniticos cum homines ægri eiulant, & in assidentes insiliunt. At deterrima est hæc phrenitis: Hecticam enim quandam in cerebro ali dispositionem indicat. Cum enim initio inflammationis qualitas ipsius humoris biliosi toti cerebri corpori nondum confusa est & permixta, tumultuariæ fiunt desipientiæ: At progressu temporis simile quippiam contrahitur lanis quæ à tinctoribus imbuuntur. Imbibitur enim id quod elui non potest. Id est, aliquando cerebrum alteratur tantùm, aliquando alienatur temperamentum, & velut hectica quædam diathesis inducitur. Alienatio autem alteratione multò deterior existit. Atque hanc distinctionem ad institutum accommodemus: Conuulsiones & terrifica symptomata quæ morituris à vulnere capitis accidunt, non excitantur tunc cum inflammatur pars, sed cum valdè alterata & penè alienata est. Sic est probabile fortè conuulsionem quandam esse tacitam partis affectæ, manifestam tantum partis non fauciatæ. Sed hæc tantùm coniectura nostra est. Quid enim impedit quominus per istam alienationem, antequam intermoreretur & resolueretur, obscurè conuulsa fuerit. At ita non est apparens, vt est conuulsio partis illæsæ, & sic id quod sanum est attrahitur ab eo quod læsum est, quæ tertia est species conuulsionis quæ fit κατὰ τὴν συμπάθειαν, vt antè ex Galeno dictum est. Atque ita satisfactum videtur obie-

Part. 33. lib. 1. Prorrh.

ctioni quæ de inflammatione mouetur, quod nimirum credibilius fuerit moueri conuulsiuè animal sæuiente inflammatione, non autem cum deferuescit. Acriores enim sunt morsus & stimuli vigentis inflammationis quàm inclinantis. Alienatio enim temperamenti quod ἐν ποιᾷ κράσει consistit deteriora edit symptomata, quam alteratio, obscuriora quidem, & κατὰ τὴν φαντασίαν leuiora, sed per se & reipsa funestiora, vt de obscura phrenitide demonstratum est.

Iam verò qui oppugnant rationes primas de translatione materiei virulentæ à parte læsa ad sanam, (fieri enim potest vt tumore ἐξαίφνης euanescente, aliò materia transcurrat) & de consumptione spiritus & sanguinis in parte sana, obiiciunt & illud, de quo ante, ab ægra parte potiùs trahi sanam partem, quòd inflammatio constringat, contendátque: item conuelli potiùs debere totum corpus, quàm partem vnam. Ad totum enim cerebrum vis inflammationis videtur pertinere, siue id fiat per se, siue κατὰ συμβεβηκός. Item, si virus ad partem sanam fertur, pellitur à læsa parte. At quæ vis pellendi inerit parti iam moribundæ. Nisi ad extremum conatum partis ad interitum tendentis referamus. Mirum enim quanta vis eluceat in isto dissidio, dissolutione partium, & ἐν τῇ ἀναστοιχειώσει, maximè si corpus floreat, nec vi maioris febris sit exolutum. Quæ causa potior videtur cæteris ad inferendam conuulsionem. Pars enim sana & velut viua per sympathiam tantùm affecta dissolutionem sui patitur. Quod citra vim magnam contingere nequit. Ridiculum alioqui foret conuulsionem natura ipsa inclinante ac proiecta contingere, cùm ad conuulsionem viribus & contentione opus sit, vt docuimus ante causa τῆς λύσεως καὶ σπασμοῦ καὶ τόνου distinguentes. Quod si verum, cur non integris viribus conuellebatur animans? Si aut flatus virulentus, aut nonnulla materies afficit partem sanam, non iam affecto morbo eueniet conuulsio. Metastasis enim fiet superstite partium robore. Si credibile non fieri conuulsionem per μετάστασιν. Quanquam magna vis est τῆς διαδοχῆς partium, magna quoque vis est particulæ materiei virulentæ, quantula ea sit. Et id præsertim circum læsiones partium neruosarum. Περὶ διαδοχῆς, ita Hippocrates. Loci alterius loci excipientes (supple materiam) quæ fertur orgasmo, excretione, attractione, aut propter dolorem, qui

*Part. 41. sect. 3. lib. 6. Epid.*

præceſſit, aut coniunctus, aut futurus eſt cum morbo, aut ob grauitatem, aut alio quopiam, liberant, aut aliis κοινωνίας communicationes, alio loco vocat, ἀδελφιξίας. Migrationes fiunt, ait Galenus, humorum ob communicationem & coniunctionem naturæ membrorum, vt ὄρχις οἰδίσας ἀπὸ βιχέων ὑπόμνημά ἐστι κοινωνίας, στήθεσι, μαζοῖς, γονῆς καὶ φωνῆς. Ita interpres; Teſticulus tumefactus in tuſſientibus. Documentum eſt affinitatis cum pectore, mammis, clara voce. Malè interpres, & ſine ſententia, melius ita Latinè. Teſtis præ tuſſi intumeſcens argumentum eſt affinitatis cum pectore & cum mammis, geniture & vocis. Multò magis dextra pars cerebri eam κοινωνίαν, cum ſiniſtra habitura eſt, vt inexplicabilis ſit affectuum communicatio. Dicat quis cerebrum cum ampla pars non ſit, cur affecta vna parte, altera non ſtatim coafficitur. Immò contra fit ex Galeni ſententia, ait enim Galen. ad part. 11. primi Prorrh. Cerebrum hominis inſignem magnitudinem habere, multáſque neruorum propagines, & phlegmonem cerebri non ſtatim in toto oriri cerebro, ſed aliàs ab aliis earum exoriri. Sic conuulſiones vna parte eueniunt, & non alia quod obſeruatione dignum eſt. De vi particulæ materiei virulentæ abundè dictum eſt, licet etiam materia totius abſceſſus lethiferi ad partem ſanam non demigret. Eſt enim Galeni locus nota dignus; cur lumbis dolentibus in ſuppreſſis hæmorrhoïdibus καρδιαλγία eueniat, cum longo interuallo vtraque pars ſit diſcluſa: Copia ſanguinis in venis coaceruata, ſerum quoddam tenue (Græcè ὀῤῥὸς λεπτὸς) in ventrem refluens, καρδιαλγίαν parit in os eius maximè conſcendens ob ſenſum eius exquiſitum. Pari iure, abſceſſu exiſtente in cerebri parte læſa, & eandem corrumpente, tenuis ichor reſudare poteſt, qui feriens partem dextram illæſam, conuellendi occaſionem afferat. Sed cur potius hæc reſudatio phlegmone deferueſcente, quam eâdem flagrante? vt cum ſingultus inflammato hepatis concauo gignitur ob reſudans ſerum à parte inflammata, non cum extinguitur, ſed cum viget.

*3. de articul.*

*Sectio. 1. lib. 2. Epid.*

*Locus deprauatus.*

*Ad par. 38. li. 3. Prorrh.*

Vltima pars & ratio non eſt prætereunda de exhauſto & inanitione. Conuelli enim partem ſanam putant quod ſpiritus & ſanguis illius ſit abſumptus. Exiguus ſæpè abſceſſus eſt, nec tanta inflammatio quæ rapuerit ſanguinem & ſpiritum à

parte sanâ. Nec credibile eò deueniſſe partem ſanam vt inanita ſit. Nam ſi exhauriebatur, cur non antè conuellebatur, & integro ſenſu & facultate integrâ. Vt enim dolor fit dum res frangitur, contunditur, & id fit ἀθρόως: ſic conuulſio debet potius euenire dum ſpiritus exhauritur, quam cum exhauſtus eſt. Fieri autem mutationem oportet, non iam factam. Alioqui hecticâ laborantes conuellerentur. Contra qui affatim inaniuntur conuelluntur, id enim ἀθρόως fit. Sed hîc dubitatur an ſit continua, an ex interuallis. Cum eſt ex interuallis, cerebrum quatit ſe vt excludat quod moleſtum eſt, non ſic in tetano. Quomodo diſtinguit Galen. Epilepſiam à cæteris conuulſionis formis: & eam Epilepſiam, contra quorundam opinionem, ab exhauſto non oriri ait quod citò illa fiat, & citò ſoluatur. Ac tandem confugiendum eſt ad extremum naturæ conatum, ac dicere oportet partem ſanam incipere exinaniri non exhauſtam eſſe. Senſus enim reliquus & integritas partis, parte læſa iam intermoriente, (nam vi morbi ſuum vigorem amittit, τόνον ἐκλείπειν, & velut λειποψυχεῖν, vocat Hippocrates elegantiſſimè loquens de medicamentis quæ ventis perflata vigorem amittunt, & velut λειποψυχοῦσι.) ſenſus inquam reliquus ad motus conuulſiuos plurimùm facit. Et pleróſque vidimus vi morbi conuulſos, quorum in capite nil commemorabile deprehenſum eſt quod conuellendi occaſionem attuliſſet. Ac ſi ea conuulſio contigiſſet non tam ob conatum rei moleſtæ excutiendæ & expellendæ, quàm per quandam collectionem & receſſum naturæ ſuas copias diſſipatas & diuulſas recolligentis. Id fit per quandam ἀντίζωσιν naturæ & morbi. Nam vbi vires ſunt pares, ibi eſt renixus maximus: & natura eſt ἀντίτονος. Vulnus quidem exiguum, abſceſſus non ita magnus, ſed partis præcipuæ & quandam in corpore prærogatiuam habentis, obſidione magnus dicitur, & opinione maior, & homini necando ſatis. Vires non ita detritæ & imminutæ, preſertim cum à vulnuſculo intereundum ſit. Vt mirum non ſit ſi reluctatio ſit maxima & aduerſaria quædam, colligente ſe naturâ, contentio. Hinc illæ lachrymæ: hinc conuulſiones, hinc ſymptomatum terror. Et illud eſt quod nos conſideramus & comminiſcimur. Et tum id euenit cum ſubita & conferta eſt mutatio. Referre verò cauſam iſtam ad conſumptionem ſpiritus in

Galenus cap. 7. lib. 3. loc. aff.

parte ſana, vnde iſta conſumptio? non fuit inflammata, affluxus præterea eſt perennis à corpore in cerebrum: itaque aut reſolueretur pars ſana, aut non conuelleretur propria conuulſione.

Reſtat vt concludamus aliquid ne legentis commentarium hunc animus varias in partes fluctuans diſtrahatur. Quanquam ea ſumus vſi methodo vt ordine rationes aduerſæ ponerentur: deinde coniecturæ noſtræ & rationes probabiles quæ in certis rationibus conuellendis inſumerentur. Sed rerum ſeries aliquando perturbata fuit, propter quæſtionum quæ ex iis quæ diſputantur, tanquam ex fontibus riuuli ſcaturiebant, varietatem. Diximus videri probabile vt ſimplex & abſolutus conſenſus cauſa foret cur pars oppoſita eáque ſana conuelleretur. Immò quo modo reſoluto muſculo oppoſitæ partis ex euentu conuellitur alterius aduerſæ partis muſculus: ſic fortaſſis æquum videtur vt reſolutâ vnâ cerebri parte altera pars cerebri illæſa conuellatur. Dextræ enim & ſiniſtræ partes mutuò ad ſuam firmitatem retinendam conſpirant. At dices? reſolutio iſta congeneris muſculi, paris robore & viribus conuellendi occaſio alteri muſculo oppoſito exiſtit, & id in muſculos cadit, cur non & in cerebri partes oppoſitas, non quidem ratione medullæ cerebri, ſed ratione & neruorum & membranarum? vt quâ ratione os ventriculi conuelli dicitur in ſingultu, licet muſculus non ſit, ita cerebrum conuellatur non quidem totum ſed ea pars quæ illæſa erat, reſoluta altera. Vt enim vtraque pars cerebri in opus vnum conſpirat, ita fit, vt vna intermortua, tendatur altera contrahatúrque. Quid etiam impediat ſi dicamus hîc euenire id quod diximus antè ex Galeno dum agitur de conuulſione κατὰ τὴν συμπάθειαν. Fit, ait, conuulſio cum id quod ſanum eſt ab eo quod continuum eſt attrahitur: vel etiam, ſanum attrahere ad ſe id quod ſanum non eſt, & id ex euentu, quia quod ſanum non eſt amittit ſuum τόνον, vigorem, ac reſoluitur; & ſequitur ſani conatum & tractum τονικὸν, vt ita dicam. Nec omittam pericranium ipſum. Nam cum vulneretur, & eius vulnus cerebro communicetur, vt antè dictum eſt, cur non reſoluetur pars dextra cranium tegentis membranæ & muſculi, & conuelletur ſiniſtra; vt conuulſio ea ſit quæ in muſculis oppoſitis congeneribus cernitur. Vnde cum

3. de articulis. "

Hippocr. Cauet ne sectio fiat in temporibus, & supra tempora in temporibus metu conuulsionis, supra tempora, metu
" hæmorrhagiæ, ita ait. Sectum in temporibus conuulsio pre-
" hendit, si tempus sinistrum sectum, conuulsio dextrarum partium: Et contrà. At id ratione musculorum oppositorum euenit. Et hæc consideranda cuique relinquimus.

Non est necesse refellere rationes eorum qui exhaustum conuulsionis causam autumant, nec non μετάῤῥυσιν, materiei virulentæ in partem sanam. De iis enim abunde dictum. Agnouimus quidem esse vim magnam vaporis, aut flatus venenati, si etiam è visceribus surgat, nedum si alatur, foueatur, retineatúrque in arce mentis, omnis motionis & sensationis fonte. Id in arboribus ipsis cernere est. Nam syderationem nescio quæ aura maligna & malefica afferre solet. Et tam subiti tantíque maleficij ferè incognita est causa. Verum omnibus diligenter subductis rationi videtur affinius, vt conuulsio partium sanarum ad extremum potius naturæ conatum referatur. Est enim parti sanæ, incolumi, & à læsione tutæ vi & necessariò occumbendum. Id quod citra manifesta argumenta reluctantis naturæ fieri nequit. Vnde vulgò dicetur, quod conuulsio ferè omnem animantem morientem comitatur. Nemo enim ferè sine conuulsione moritur presertim si qua pars resistit. At sæpè tantulum est malum in capite quod mortem affert, vnde cæteræ partes vi moriuntur; quia pars princeps leuiter, quoad φαντασίαν laborat: sed in parte principe nil leue & contemnendum est.
" Vnde illud Hippocr. 2. de natur. humana. A fortissimis
" membris morbi fiunt grauissimi: Nam si in parte manent, la-
" borante membro fortissimo, reliquum corpus turbari est necesse. Huius rei fidem facit varia ratio intereundi in senibus vietis & defectis, & in iunioribus quorum virtus est vernans & mascula. Exemplum propositum est de animalibus quę iugulantur, quęque subito, nulla pręgressa affectione quę vires minuerit, intereunt. Motus contractionis & cuiusdam conuulsionis apparent, tanquam indicia naturæ manus dare nolentis, & ægrè sui dissolutionem ferentis. In animalibus quæ morbo confecta obeunt, id non cernitur. Cum enim vitæ nostræ filum bifariam concidatur, aut fato, aut casu fatum (εἱμαρμένη Græcis, & Demosthenes vocat τὸ τῆς εἱμαρμένης

θάνατον

θάνατον quod notandum est) in perennitate effluuij triplicis substantiæ constituunt, vnde fatalis quædam moriundi necessitas, vt eleganter ὁ ἄνθρωπος εἱμαρμένος dicatur, fato decretus & assignatus. Casus autem in vi ac potentia rerum extrinsecus incidentium, in cœli morbo, ac diætæ vitio, consistit. At maior quædam vis in ea dissolutione quæ casu contingit sæpè cernitur, quàm in ea quam fatalis affert necessitas. Sine sensu ac dolore aliquando contingit dissolutio. Qui autem à capitis vulnere intereunt, febribus symptomaticis implicantur: hæ in aliis affectionibus terrifica non habent symptomata, at non ita in vulneribus capitis. Quoties enim neruosum genus cerebrúmque afficitur, deliriorum, conuulsionum, tremorúmq; metus esse solet. Magna enim est vis cerebri, admirabilis Naturæ in eo architectando solertia. Itaque cum capite saucius, particulâ tantùm læsus sit, cætera verò sanus, mirum non est si motibus quibusdam inordinatis natura sese tueri velit aduersùs instantis mortis & dissolutionis impetum, & quoad eius fieri potest obsistat.

Et vt tandem scribendi commentandíque finis & modus sit aliquis, omnes eos quibus noster desudat labor rogamus, vt hæc omnia boni consulant. Non tam τῇ ἀνακεφαλαιώσει, quàm ἐπιλόγῳ, id quicquid est concludendum fuit. Rationem huius rei præfatio prætulit. Si quæ redundant & luxuriant, ea stylo sunt depascenda ac reuocanda. Multa sunt disputata animi gratia, non vlla de nobis concepta opinione. Multa hîc sola nituntur coniectura. Immò effecimus, vt nostræ coniecturæ iusto militiæ sacramento cum sanis & germanis rationibus contenderent. In re enim difficili & lubrica, & quæ tot eruditos malè habuit hactenùs & exercuit, difficile est statim aliquid statuere. At oratione limatur veritas. Et licet multa sint quæ in illam partem trahant, plura sunt quæ in contrariam reuocant: totúmque in quo laboratur, ita perplexum est & ambiguum, vt iudicium quorumdam requiramus qui rem totam definiant. Malo hac in parte absolutam rei definitionem & quasi decisionem cum aliqua timiditatis opinione desiderari, quam si fiducia aliqua malè consulta aliter fecissem, meam prudentiam requiri.

# APPENDIX AD LIBRVM
## ΠΕΡΙ ΣΠΑΣΜΩΝ.

DIXIMVS ex Galeno cur præciſo cerebro vomitus ſuperueniat bilioſus. An id fiat cerebro ipſo cæſo, an membranis ſolis affectis, quæſtio quoque fuit. Cerebrum enim ipſum inſenſile eſſe credunt, & ſi quis ſit ſenſus, eum totum membranis ipſique omento (vt Macrobius loquitur) acceptum ferunt. Tamen Galenus ad cerebrum ipſum cauſam iſtam bilioſi vomitus refert. Non ſolùm, ait, vulnerato cerebro ſuccedit bilioſa vomitio, ſed & membrana craſſiore. Quanquam Eraſiſtratei, & qui ſenſum omnem à membranis repetunt facilè eludere poſſint dictum Galeni. Vix enim intactis membranis cerebrum vulneratur. Sic eôdem ſemper reuolueretur. Nam cum ſequitur ἐπιγέννημα quoddam commemorabile propter læſionem, id ſemper contingere non tam ob ſauciatum cerebrum, quàm ob affectam membranam, dicetur. Non peruenitur enim ad cerebrum niſi per medias membranas.

Sed alia longè difficilior quæſtio. Dicunt quidam ſe obſeruaſſe in pleriſque eorum qui à vulnere capitis inſigni interiêrunt, abſceſſum in concaua iecinoris parte. An id fiat eueniatque neſcio, ſed tamen à pleriſque chirurgis id obſeruatum eſſe audiui. Sed ſi fiat, qua ratione contingat, & an ſit veriſimile id fieri poſſe, porrò quæſtione dignum erit.

Primum illud eſt verum quod Hippocrates & Galenus ſcribunt præciſo cerebro & febrem, & bilis vomitum ſuperuenire. Bilis reuomitur, ait Gal. affecto ventriculo qui cerebro compatitur. Ad os enim propago neruorum inſignis pertingit. Immò, ait Galenus, in magnis doloribus, & vehementi mœrore ad ventriculum bilioſa ſuperfluitas confluit, maximè ſi ventriculus malè affectus fuerit. Vnde ergò in concauo hepatis abſceſſus fiet? Quidam dicunt à cerebro per continuitatem membranarum internarum imperſpicua-

rum ſenſim pus manare, & progredi eò donec ad hepar peruenerit. Id non eſt probabile. Afferam meam coniecturam, quando demonſtrationem aut ἀποδεικτικόν τι, huc adducere nequeo, deſumámque ex eo Galeni loco ſupraſcripto. Vulnerato cerebro membraníſque affectis, os ventriculi coafficitur, humoréſque perturbantur, vnde bilis vomitio. Si multa fit bilis euacuatio, ea ab abſceſſu vindicare poteſt. Si pauca bilis euacuatio, & frequens eſt nauſea, aut quia æger vomere non conſueuit, aut quia bilis craſſior, motu difficilis, & quodammodo incuneata (ἔμπηξιν Galen. vocat) aut quia libertas meatuum non eſt, dum humor mouetur & non excluditur, oppreſſionémque facit aliquam, poteſt in concauo hepatis colligi & inflammari, & præter ſymptomaticam febrem quam excitat πεσῶμα capitis, eſſentialem febrem concitare. Hinc collectio, hinc inflammatio, hinc abſceſſus. Accedit quòd in vulneribus capitis negant dandum pharmacum. Si daretur & euacuaretur bilis commota & non excluſa, ab abſceſſu liberaretur æger. Nunquid in febribus eſſentialibus abſceſſus in concauò hepatis fieret niſi Medicus daret operam purgationi. Et quia os compatitur ventriculi, Natura ſuas ſuppetias mittit ad eam partem obfuturas, quia non excluditur materia. Phlebotomia & purgatio eſſet vindex eius abſceſſus. Et nuper in quodam qui pugione vulneratus erat, tamen in internam capacitatem vulnus circa nothas coſtas quà pertingit diaphragmatis extremum, non penetrarat. Tamen in hepate repertus eſt abſceſſus. Vnde id? Fortè eodem modo quo in vulneribus capitis.

*FINIS.*

# INDEX
## *RERVM ET VOCVM*
### *Memorabilium quæ in hoc*
# G. BALLONII
### *libro* De Conuulſionibus *continentur.*

### A


ABſceſſus circa humerum capite læſo. pag. 4
Abſceſſus in hepate à vulnere capitis. 50
Abſceſſus in hepate à vulnere circa nothas coſtas inflicto, 51
Actio læditur parte illæſa. 21
Ἀδελφιξία quid? 45
Affinitas magna in toto corpore. 26
Ἀγκύλωσις non eſt conuulſio. 12
Ἀναβολὴ quid? 13
Ἀπεσπασμένον, συνεσταλμένον καμπύλον ἢ ῥιγνόν. 9
Ariſtotelis de formâ decubitus opinio. 10
Auicennæ de Conuulſionis cauſa opinio. 16
Authoris opinio de cõuulſione partis ſanæ. 47
Authoris docilitas & humilitas. 49
Authoris coniectura de abſceſſu in hepate à vulnere capitis. 50, 51
Axioma ſolenne de conuulſione. 7
Axioma aliud eximium. 25


### B


BIlis vomitus cerebro præciſo. 18, 50. 51


### C


CAchexia corpus grauius reddit. 16
Capite læſo clauicula & humerus afficiuntur. 4
Capitis vulnus lethale conuulſionem oppoſitæ partis vt plurimùm inducit. 6
Carnoſa facilè inflammantur. 27
Carne malè curata ſubiectum os afficitur. 36
Καρδιαλγία. 45
Καταμολυνόμενον. 42. 43
Καταῤῥήγνυται quid. 25
Καθ' ἕξιν. 17
Celſus tetanum rigorem vertit. 7
Celſi pulcher locus. 30
Cerebrum illæſo cranio concutitur. 35
Cerebrum & ſplen partes morboſæ. 36
Cerebrum pars princeps. 36
Cerebro inflammato totum corpus inflammatur. 37
Cerebrũ non facilè inflammatur. 27
Κίνησις τονικὴ, quid ex Galeno. 10 — Columella p. 152
Conſenſus partium vnde. 17
Conſenſus duplex. 17

# INDEX


Consensus absolutus quid. 17

Conuulsio partis oppositæ datur. 3

Conuulsio fit vtriusque manus medio capite læso. 4

Conuulsionis definitio. 6, 9

Conuulsionis essentia estne in motu? 7

Conuulsionis species tres. 7

Conuulsio ἐν τῇ τάσει, potiùs quàm ἐν τῇ κινήσει, videtur consistere. 8

Conuulsionis causa duplex. 7

Conuulsio facilè fit neruis & musculis siccatis. 8

Conuulsio qui differt à paralysi. 10

Conuulsio κατὰ συμπάθειαν καὶ καθ' ἰδιοπάθειαν. 16

Conuulsio est-ne continua. 46

Conuulsio à frigore an sine materia? 20

Conuulsiones fiunt interdum in crisibus. 34

Conuulsio furorem soluit. ibid.

Conuulsio videtur esse opus naturæ. 34, 48

Conuulsio per consensum accidit tripliciter partibus illæsis. 39

Conuulsio fit partis sanæ cum summa sunt omnia. 40

Conuulsio non fit sine contentione. 44

Conuulsio non in qualibet fit cerebri parte. 45

Conuulsio quando fit. 47

Corpus non nisi vi dissoluitur. 32

Corpus totum conspirabile. 35

Κρύος quid. 15. 20

D

Damna maxima ex malè cognitâ conuulsionis & singultus causâ. 15

Decumbere ægrum recta figura bonum. 10

Decumbere corpore inflexo melius quàm extento & cur? 10

Dextra dextris consentiunt. 17

Dextra cur sinistris fortiora? 24

Diàrthrosis qui differt à synarthrosi? 11

Διαφθείρεσθαι quid sonat? 21

Discrimen vocum ἐν τῇ τάσει καὶ ἐν τῇ λύσει. 10

Dolor fit in jugulo pleuriticorum per consensum. 5

Dolor in suris tibiarum σπασμὸς φυσώδης, συνελκει. 6

E

Eἱμαρμένη quid. 48

Ἔκστασις quid Hippocr. 34

Ἐμπροσθότονος. 8

Ἐπιγένεσις quid. 40

Erasistrati opinio de vomitu bilioso qui cerebrum læsum sequitur. 18

Εὐθυωρία quid? 17

F

Facultas ad partes diffunditur dupliciter. 22

Fallopij obseruatio anatomica. 37

Flatus venenatus multùm facit ad conuulsionem. 48

Frigus ex euentu replet, 15. 20

Φύεσθαι quid. 28

G

Galenus decipi videtur in causis singultus. 14

Galeni textus corruptus. 29

Gorræus Galenum tuetur. 15

Grauitatis sensus plethoræ signũ. 5

H

Herodotus πνευματικῶς sequitur. 17

Hippocratis de morte sententia. 31

Historia Villanouani cerebro sauciati. 27

Historia seruuli capite læsi. 31

Historia nobilis mulieris. 31, 32

Historia Nephritici. 34

Historia filiæ Neræi. 35, 36

Historia cuiusdam Iuuenis. 37, 38

Hollerius Galenum tuetur. 15

Hysteriæ συνέλκεσθαι. 6

I

Iecur caloris fons. 24

Ἰκμάδος nomen quid? 25

Immobilitas oculi à causis tribus. 8
Inflexio corporis duplex. 10
Ioãnis Vigonij de spasmo opinio. 18
Iuuenes ægrè moriuntur. 28

L

LEctoris & viatoris comparatio, 2, 3
Ἀποψυχεῖν quid Hipp. 46
Lien frigoris sedes. 24
Locus Hippocr. difficilis. 3

M

MAnuum tremor vnde. 4
Morbus est grauis dupliciter. 29
Morbi cerebri θεῖοι, ἄδηλοι, καὶ θαυμαστοί. 35
Morbi membrorũ fortiũ graues. 48
Morimur bifariam. 48
Mori fato & casu apud Medicos quid. 49
Motus est subobscurus ἐν τῇ τάσει. 10
Motus membri impeditus. 12
Muliercula auarissima. 31
Musculus Scalenus in pleuritide partium thoracis superiorum dolet, & quare. 5
Musculorum quatuor motus ex Galeno. 12

N

NAtura solers in cerebro formando. 49
Necessitas moriendi vnde. ibid.
Neruorum affectus non leues. 26. 37
Nullum capitis vulnus etiam leue despiciendum. 29

O

OBseruatio quorundam Chirurgorum. 50
Ὄμμα πεπηγὸς quid Gal. 8
Ὀπισθότονος. ibid.
Oratio fit partitione clarior. 2
Ὀρθὸς λεπτὸς quid. 45
Os inflammatur carne inflammata. 35

P

PAlpebræ peruersio, distractio, contractio vnde. 8, 9
Paroxysmi epileptici motus duplex. 11
Pars princeps non diu valde ægrotat. 29
Partis læsæ resolutio & illæsæ contractio vnde. 39
Partes neruosæ ægrè inflammantur. 38, 40
Πάθη σπασμώδεα quid? 6
Pharmacum non datur in capitis vulneribus. 51
Phlyctænæ cerebro saucio mortis prænuntiæ. 4
Phlyctænæ tales vnde? 22
Phrenitici quando conuelluntur. 42
Plethora tensionem facit. 5
Plethora & tensio per consensum pleuritidem comitantur. 5
Problemata quatuor proponuntur. 2
Pulsus fallax in morituris. 28

Q

QVidam morituri validiores. 32

R

RAtiones quorundam de partis sanæ conuulsione. 22
Ratio prima. ibid.
Ratio secunda. 23
Ratio tertia. ibid.
Ratio quarta. 26
Ratio prima destruitur. 38
Rigor & frigus condensant. 14, 15

S

SAniem per os fissum in cerebri membranam influere perniciosum. 22
Senes facilè moriuntur. 33
Siccitas aurium fibras inuertit. 8
Signa morituri ex vulneribus capitis. 3
Singultus vnde. 14
Singultus causæ plures ex Gal. 14
Singultus puerorum vnde. 14, 15

Singultus quid? 6,17
Somnus dextra parte facilis. 24
Σπασμὸς & σπασμῶδές τι differunt apud Hipp. 6
Σπασμός τις, σπασμώδεα πάθη, συνολκαὶ σπασμώδεες, & τὰ σπάσματα quid Hippoc. 6,7
Spes gloriæ laborem ſolatur. 1
Συμπάθεια ex Gal. duplex. 21
Symptomata varia à capitis vulnere. 4
Symptomata conſtantia à materia conſtanti. 23
Συνάγεσθαι & σφίγγεσθαι quid. 20
Sincipite læſo manus vtraque conuellitur. 4
Συστέλλεσθαι καὶ συστρέφεσθαι. 9

T

TAσις duplex. 10
Temperamentum in quo conſiſtit. 44
Tenſio dolorem facit. 5
Tenſio partis duplex. 5
Tetanus veræ conuulſionis ſpecies. 7
Tetani etymologia. 9, 10
Tetanus quid. 11
Tetanus quomodo fit. 11
Tetani motus ratione quærendus. 11
Tetanus acutiſſimus morbus. 11
Tetanus quando fit. 12
Tonus quid ex Aretæo. 12

V

VApor ad conuulſionem facit. 48
Vbi ſenſus, ibi nõ dubitandi locus. 3
Ventriculi laxitas vnde? 13
Ventriculi ἀνάσπασμὸς καὶ ἀναβολή. 13
Vicina primùm & maximè afficiuntur. 4, 17, 21
Vomitio biliosa cerebro præciſo. 18, 50, 51
Ὑπτιασμός quid? 13, 14
Vulnus eſt lethale dupliciter. 6
Vulnere inflicto capiti ex quâ parte vena ſecanda? 41

*FINIS.*